

BIDRAG TILL
SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

H) Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd.

LANDSHÖFDINGE-EMBETETS

UTI

WESTERBOTTENS LÄN

UNDERDÅNIGA BERÄTTELSE

FÖR ÅREN

1856—1860.

För Westerbottens län får jag härmedelst i underdånighet afgifva berättelse om tillståndet derstädes i statistiskt och ekonomiskt hänseende för åren 1856, 1857, 1858, 1859 och 1860, hvarvid i den mån sådant nu kunnat ske, det af t. f. Chefen för Statistiska Central-Byrån afgifna förslag till förändradt formulär för Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes statistiska femårsberättelser blifvit följdt.

1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet.

Jemte åberopande af hvad Länsstyrelsens, den 17 Juli 1856, afgifna underdåniga femårsberättelse härom innehåller, får jag i underdånighet meddela, att länet är *indeladt* i 19 *pastorat*, 4 *kapellag* och 3 *bruksförsamlingar*; i 10 *häradar* eller *tingslag*; i 3 *domsagor*; i 3:ne *fögderier* och 21 *länsmansdistrikt*.

Antalet af länets *städer* utgör två, deraf den ena, Umeå, är stapelstad med egen jurisdiktion och den andra, Skellefteå, är uppstad, lydande i judicielt hänseende under Skellefteå Häradsrätt, i fråga om kyrkoväsendet under Skellefteå pastorat, i afseende å ordnings-, polis- och allmänna ekonomi-ärender under Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och ortens Kronobetjening; hvarjemte numera finnes en i staden anställd Fiskal.

Den enda egentliga *oregelbundenheten* i länets administrativa indelning består deruti, att Arvidsjaurs och Arjeplogs Lappmarksförsamlingar inom Norrbottens län tillhöra Westerbottens Norra domsaga.

Några tillförlitliga *kartor* öfver länet finnas icke.

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetat och utgivet af Statistiska centralbyrån – Stockholm, 1863-1912.

Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kungl. Maj:ts befallninghavande i Stockholms stad och i rikets 24 län avger underdåniga femårsberättelser av statistiskt innehåll.

Berättelserna består av två avdelningar.

Första avdelning består av följande rubriker:

- 1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet**
- 2. Innevånare**
- 3. Näringar**
- 4. Kommunikationsanstalter och varubyten**
- 5. Kameralförhållanden**
- 6. Politi.**

Andra avdelning är en tabellbilaga.

Statistiska centralbyrån samlar in och utgiver ett sammandrag för hela riket av samtliga femårsberättelsernas huvudsakliga innehåll.

Föregångare:

Kongl. maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1822-1851/55.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Underdånig berättelse	1-22.
1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet.....	1.
2. Innevånare.....	2.
3. Näringar.....	3.
Tab. Litt. A. Jordbruk och boskapsskötsel.....	4.
Tab. Litt. B. Summarisk uppgift dels å skogseffekter, som blifvit afverkade mot stubbören, dels å beloppet af dessa stubbören, dels ock å åverkade, i beslag för Kronans räkning tagne, skogseffekter, tillika med den för desamma erhållna försäljningssumman.....	6-7.
Tab. Litt. C. Summarisk uppgift öfver exporten af skogseffekter m.m.....	8-9.
4. Kommunikations-anstalter och varubyten.....	12.
5. Kameralförhållanden.....	16.
Tab. Litt. D. Statsutgifter för afvittringen.....	17.
6. Politi.....	18.
Tab. Litt. E. Statsbidrag.....	18-19.
Tab. Litt. F. Försäkringar uti Brandstodsbolaget å landet.....	21.
 Tabellbilagor	 23-29.
Tab. N:o 1. Folkmängd.....	23.
Tab. N:o 2. Jordbruk.....	23.
Tab. N:o 3. Boskapsskötsel.....	23.
Tab. N:o 4. Skogshushållning.....	24.
Tab. N:o 5. Dödade rofdjur.....	24.
Tab. N:o 6. Af rofdjur dödade husdjur.....	24.
Tab. N:o 7. Bergverk, bruk, fabriker och manufaktur-inrättningar samt handtverkerier.....	25.
Tab. N:o 8. Allmänna vägar, gästgifverier och skjutsning, 1856-1860.....	26.
Tab. N:o 9. Sjöfart och handel, 1856-1860.....	26.
Tab. N:o 10. A. Hemman och jordlägenheter å landsbygden år 1860.....	27.
Tab. N:o 10. B. Jordområde och egendomar i städerna år 1860.....	28.
Tab. N:o 11. Laga skiften m. m.....	28.
Tab. N:o 12. Sparbanker.....	29.
Tab. N:o 13. Fattigvården.....	29.

BIDRAG TILL
SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

H) Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd.

LANDSHÖFDINGE-EMBETETS

UTI

WESTERBOTTENS LÄN

UNDERDÅNIGA BERÄTTELSE

FÖR ÅREN

1856—1860.

För Westerbottens län får jag härmedelst i underdånighet afgifva berättelse om tillståndet derstädes i statistiskt och ekonomiskt hänseende för åren 1856, 1857, 1858, 1859 och 1860, hvarvid i den mån sådant nu kunnat ske, det af t. f. Chefen för Statistiska Central-Byrån afgifna förslag till förändradt formulär för Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes statistiska femårsberättelser blifvit följdt.

1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet.

Jemte åberopande af hvad Länsstyrelsens, den 17 Juli 1856, afgifna underdåniga femårsberättelse härom innehåller, får jag i underdånighet meddela, att länet är *indeladt* i 19 *pastorat*, 4 *kapellag* och 3 *bruksförsamlingar*; i 10 *häradar* eller *tingslag*; i 3 *domsagor*; i 3:ne *fögderier* och 21 *länsmansdistrikt*.

Antalet af länets *städer* utgör två, deraf den ena, Umeå, är stapelstad med egen jurisdiktion och den andra, Skellefteå, är uppstad, lydande i judicielt hänseende under Skellefteå Häradsrätt, i fråga om kyrkoväsendet under Skellefteå pastorat, i afseende å ordnings-, polis- och allmänna ekonomi-ärender under Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och ortens Kronobetjening; hvarjemte numera finnes en i staden anställd Fiskal.

Den enda egentliga *oregelbundenheten* i länets administrativa indelning består deruti, att Arvidsjaurs och Arjeplogs Lappmarksförsamlingar inom Norrbottens län tillhöra Westerbottens Norra domsaga.

Några tillförlitliga *kartor* öfver länet finnas icke.

2. Innevånare.

Tab. N:o 1. Vid 1855 års slut utgjorde länets *folkmängd* 72,589 personer; och då densamma, jemlikt bilagde tabell N:o 1, som i afseende å nedre landet grundar sig på mantalslängderna, men i fråga om Lappmarken på kyrkoböckerna, vid 1860 års utgång besteg sig till 80,365 människor, har en tillökning af 7,776 personer sålunda uppkommit under ifrågavarande femårsperiod. Ett från Kongl. Statistiska Central-Byrån ankommet sammandrag af länets folkmängd enligt husförhörslängderna visar, att densamma vid sistnämnde års slut utgjorde 81,478 människor, eller 1,113 mera än efter ofvanberörde, på mantalslängderna hufvudsakligen grundade, uppgift; en skillnad, hvartill orsakerna torde vara, dels att en mängd sjömän, som segla på utrikes orter, äro inskrifna å sjömanshus, der de erlægga sina personella utskylder, och kvarstå i kyrkoböckerna, men icke antecknas i mantalslängderna, hvilket förhållande jemväl inträffar med andra personer, hvilkas vistelseort är okänd; dels att personer, som uttagit flyttningsbevis från en församling, icke vid mantalsskrifningen anmälas, men efter densamma under året inskrivas i kyrkobok, och dels att åboerna å flera hemman och byar kunna hafva så kallad *kyrkorätt* och således varda i kyrkobok upptagne i annan församling, än der de äro mantalsskrifne. Anledningen till den betydliga *tillökningen* så väl af nedre landets folkmängd som äfven af den Svenska befolkningen inom länets Lappmarker torde hufvudsakligen vara att finna, ej mindre i den tilltagande håg för jordbruket, som särdeles i de trakter, der tillfälle till inkomst genom skogsafverkning saknas, under den sednare tiden visat sig och haft till följd anläggning af en mängd nybyggen både å nedre landet och i Lappmarken, än ock deruti att, med undantag af år 1856, då missväxt egde rum, länet haft att glädja sig åt goda skördar, samt att vaccinationen med framgång bedrifvits, och allmänna farsoter icke förekommit under den tidrymd, som denna berättelse omfattar. Att deremot, enligt hvad de af vederbörande presterskap meddelade uppgifter gifva vid handen, den *Lappska befolkningen* i högst ringa mån tilltagit, har sin grund deruti, att landet efter hand intages af Svenska nybyggare, hvarigenom Lapparne småningom undanträngas, eller ock tvingas att utbyta sitt nomadiska lif emot fasta bostäder och dymedelst uppgå i nybyggare-befolkningen.

Inflyttningar från andra delar af Riket eller fremmande länder hafva ingalunda inverkat på folkmängdens tillökning inom länet, desto mindre som *utflyttningarne* från länet, ehuru icke af betydighet och hufvudsakligen verkställda af den arbetande och tjenande klassen, säkerligen öfverstig it flyttningarne.

Särskilda administrativa åtgärder för den ringa del af länets befolkning, som talar *Lappska språket*, hafva icke varit påkallade, enär de flesta Lappar förstå och tala Svenska.

Schismatiska rörelser af den utsträckning, att de medfört bildandet af särskilda församlingar, hafva ej förekommit.

Byggnadssättet har i någon mån vunnit i varaktighet och prydlighet, och byggnads- samt bränn-materialier saknas i allmänhet icke, ehuru tillgången derå i en del socknar å nedre landet betydligt förminskats och närmar sig till brist. I Lappmarken, hvarest i anseende till det der rådande hårdare klimatet behovet af varma och väl försedda boningshus borde vara större än annorstädes, äro likväl bostäderna nästan öfverallt mindre väl uppförda och omsedda.

Yppighet i *klädedrägt*, bättre ordnad *mathållning*, samt isynnerhet ett öfverflödigt förbrukande af *kaffe* är rådande bland allmogen och den arbetande klassen, hvaremot förbrukandet af *spritdrycker*, åtminstone på landsbygden, aftagit.

Befolkningen har i allmänhet fallenhet för renlighet och *sedlighet*, är härdad och arbetsam, kunnig i handverk och slöjder samt har, särdeles i fjellsocknarne, vana vid begagnandet af skjutvapen. *Skjutförening* är likväl ännu endast bildad i Skellefteå socken.

Några egentliga *folknöjen* förekomma ej inom länet, och endast i Umeå socken och Ytterstforss bruksförsamling finnas *sockenbibliothek* inrättade.

3. Närings.

Ehuru väl hågen för bedrifvandet af ett ändamålsenligare *jordbruk* under den tid, för hvilken denna berättelse redogör, icke obetydligt tilltagit, hvartill den här nedan omförmålde lägre *landtbruksskolan* i Yttertafle torde hafva något bidragit, kan dock i allmänhet sägas, att denna hufvudnäring inom länet ännu befinner sig på en föga upphöjd ståndpunkt. Väl har länets Hushållningssällskap sökt verka till jordbrukets förbättring genom spridande af kännedom om de i detta afseende gjorda nyare uppfinningar och bekostande af agronomiskt biträde åt dem af allmogen, som till erhållande af sådant biträde sig anmält, men dels Sällskapets ringa tillgångar, hvilka hufvudsakligen tagits i anspråk för anskaffande af tjenlig lokal för berörde landtbruksskola och densamma ordnande, dels ock jordbrukarens obenägenhet och oförmåga till uppoffringar å nya rön och försök, i förening med de långa afstånden och saknaden af kommunikationer och af större egendomsinnehafvare inom länet, hvilka äga vilja och tillfälle att föregå med exempel i afseende å ett mera rationellt jordbruk, hafva vållat, att resultatet af Sällskapets verksamhet hittills icke motsvarat hvad man under mera gynnsamma förhållanden kunnat vänta. Någon sådan förändring i den af ålder begagnade *åkerbruksredskapen*, som förtjenar att omnämnas, har icke inträffat, och allmogen vidhåller ännu i allmänhet förfädrens vana, att årligen beså samma åker med enahanda sädesslag, utan omväxling, churu på nedra landet och nära städerna brukningssättet något förändrats sålunda, att derstädes af en del jordbrukare iaktages ett slags vaxelbruk, bestående deruti, att af gammal åker någon mindre del trädas och en annan likaledes mindre del igenlägges till gräsbärande lindor, under det att nyodling eller uppristade utväxta lindor i stället gödslas och besås, för att åter i sin ordning och för lika ändamål igenläggas; men egentligt såkalladt tredings- eller cirkulationsbruk med omväxling af sädesslag och foderväxter är här i länet endast å ett eller annat ställe infördt.

För ett fullständigt bedömande af jordbrukets ställning inom länet erfordrades att kunna med någorlunda tillförlitlighet uppgifva *geometriska tunnlandtalet* af den odlade jorden och den naturliga ången, äfvensom af de odlingar, hvilka under hvarje år blifvit verkställda, men för åstadkommande af en så beskaffad tillförlitlig uppgift möta oöfvervinnerliga hinder, dels deraf, att uppmätning af jorden icke ägt rum i andra socknar än de få, som undergått afvittring, dels ock af den omständighet, att allmogen ej mindre af medfödd obenägenhet att lemna andra personer kännedom om sina enskilda angelägenheter än äfven af fruktan för ökad beskattning undandrager sig att i omförmålde hänseende meddela sådan upplysning, som kan för tillfyllestgörande antagas, hvadan förhållandet icke kan på annat sätt utredas än förmedelst anställande genom särskildt utsedde personer af noggrann lokalundersökning, hvilken dock, i anseende till länets vidsträckta omfång, jordens sönderstyckning i en mängd små hemmansdelar, de långa afstånden emellan de bebodda lägenheterna samt saknaden på många ställen af vägar, skulle blifva med de största svårigheter förenad. Emellertid är otvifvelaktigt, att jordbruket i det hela gått icke obetydligt framåt, och må här särskildt nämnas, dels att allmogen med begärlighet omfattat det tillfälle, som genom Kongl. Landtbruks-Akademien blifvit densamma beredt, att af i statens tjänst anställda agronomer, som hvarje sommar besökt särskilda trakter af länet, erhålla råd och upplysningar om sättet för verkställande af ändamålsenlig grunddikning, ängs beredande förmedelst vattenöfversilning, husdjurens utfodring och vård, jemte andra med jordbruket sammanhang ägande ämnen, dels ock att med bidrag af allmänna medel verkstälts flere vattenaftappningsarbeten, hvarigenom förut onyttiga myror af betydlig geometrisk vidd blifvit förvandlade till mer eller mindre bördig ängsmark.

De *sädesslag*, som härstädes mera allmänt förekomma, äro: vår- och vinter-råg, hvilken sistnämndas Tab. Litt. A. odling under den senare tiden icke obetydligt tilltagit, korn, ortens hufvudsäde, blandsäd af korn och vår-råg, samt hafre; hvarförutom på några få ställen inom länet lyckade försök ägt rum med odling af vår- och höst-hvete. För meddelande af noggranna uppgifter rörande årliga utsädet pr tunnland af förenämnde sädeslag, tunnlandtalet eller årliga proportionen af åkerjord, som användts till odling af hvarje särskildt säde, samt skörden, uppskattad i korntal af utsädet, möta, oberäknadt de svårigheter, som i detta afseende sig

förete till följd af jordmånens skiljaktiga beskaffenhet inom särskilda delar af detta vidsträckta län, hufvudsakligen enahanda hinder, som här ofvan i fråga om den odlade jordens och ängens areal blifvit anförda. *Potates-odlingen* är alltjemt i tilltagande, hvaremot odling af rofvor och andra jordfrukter endast i ringa mån förekommer, ehuru likväl hågen för odling deraf småningom ökas. Lin odlas egentligen i den sydligare delen af länet, och hampa, ehuru obetydligt, i de norra socknarne, utvisande nedanstående tabell Litt. A., bland annat, ungefärliga beloppet af utsäde och äring af ifrågavarande sädesslag, äfvensom af lin och hampa.

Med undantag af åren 1856, då en allmän *missväxt* ägde rum, 1858, hvarunder skörden af foderväxter, i anseende till inträffad stark torka i början af sommaren, utföll mindre fördelaktigt, samt 1859, då sädesgrödan till någon del skadades af torka och frost, har sädesproduktionen i det närmaste varit tillräcklig för länets behof; och kunna *handelspriserna* å råg och korn, hvilka utgöra de hufvudsakligaste sädesslagen, som härstädes förbrukas, under nedannämnde år antagas hafva uppgått till ungefärligen följande belopp:

	Råg pr tunna.	Korn pr tunna.
1856	21 R:dr.	18 R:dr.
1857	24 »	23 »
1858	18 »	16 »
1859	16 »	15 »
1860	17 »	16 »

Understöd af allmänna medel till nödlidande i följd af felslagen skörd hafva, dels såsom lån att betalas på trenne terminer, dels utan återbetalningsskyldighet, tillhandakommit åtskilliga socknar, nemligen:

efter 1856 års missväxt, såsom lån tillsammans 40,000 Riksdaler och såsom anslag utan återbetalningsskyldighet 18,000 Riksdaler, samt

efter 1859 års mindre fördelaktiga skörd, Burträsk socken såsom lån 10,000 Riksdaler och såsom anslag utan återbetalningsskyldighet 1,000 Riksdaler, allt Riksmünt; varande de erhållna lånen på föreskrifna tider till fullo återbetalde, med undantag af Burträsk sockens undsättningsskuld, deraf återstår en tredjedel, 3,333 Riksdaler 33 öre Riksmünt, som skall liqvideras vid uppöfningstämman för innevarande års utskylder. Dessutom har, af anslaget till den fattigvård, som bör af Staten bekostas, till min disposition och för att användas till understöd åt fattiga Lappar af Eders Kongl. Maj:t i näder årligen anvisats en summa af 540 Riksdaler, att fördelas: 270 R:dr på Wilhelmina församling, 150 R:dr på Sorsele församling och 120 R:dr på Stensele församling.

Utestående undsättningslån sedan 1831 och följande årens missväxter utgjorde vid 1860 års slut tillsammans 128,002 R:dr 34 öre, deraf dock största delen torde komma att afskrifvas.

Trädgårdsskötsel idkas föga af länets allmoge, utan egentligen blott af ståndspersoner. De försök till odling af fruktträd, som gjorts på några ställen inom länet, gifva anledning till den förhoppning, att klimatet och de långa vintrarne icke utgöra ovilkorliga hinder för dylika träds fortkomst.

Tab. Litt. A.

Jordbruk och boskapsskötsel.

	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafre.	Blandsäd.	Ärter.	Potates.	Lin och Hampa.
Utsäde af..... Kubikfot	10	10,942,1	155,835,55	2,598,27	10,402,5	21,588	119,080,9	L 2,006
Medelafkastning sedan utsädet afdragits..... »	40	76,208 8	763,827,26	12,314,65	50,514,5	58,1	672,640,7	» 8,024
	Hästar.	Oxar.	Kor.	Ungboskap.	Får.	Getter.	Svin.	
Underhållne kreatur..... stycken	8,244	1,683	33,581	8,888	44,414	5,726	5,380	

För *utdikning* af myror, *vattenaftappningar* m. m. inom länet hafva under åren 1856—1860 i nåder beviljade lån utgjort tillsammans 9,120 R:dr samt anslag utan återbetalningsskyldighet 2,025 Riksdaler Riksmynt.

Hvad beträffar *boskapskötseln*, länets uråldriga hufvudnäring, så kan i afseende derå på det hela uttalas enahanda omdöme, som här ofvan rörande jordbruket blifvit yttradt, att densamma visserligen är i tilltagande, men likväl ännu på långt när icke hunnit den högre ståndpunkt, hvartill den otvifvelaktigt bör kunna uppdrivas. Anledningen till detta mindre fördelaktiga förhållande torde hufvudsakligen vara att finna dels uti den inom vissa trakter af länet, särdeles kustlandet, rådande bristen å bete, dels ock i den omständighet, att odling af foderväxter endast sällan och undantagsvis förekommer vid några få större egendomar, samt att den afkastning, som erhålles af de naturliga ängarne, för det mesta är till beskaffenheten svag och till kvantiteten ringa. Enär under de förflutna åren tillgången på foder varit omvexlande, så är ock här af en följd, att antalet vinterfödda kreatur årligen något förändrats, särdeles som här å orten spannmål i ringa mån användes till kreaturens utfodring, varande af länets Hushållnings-sällskap, i en till den så kallade Finans-Kommitén år 1859 afgifven berättelse, antaget och meddeladt, att årliga förbrukningen af spannmål inom länet till kreaturens utfodring skulle uppgå till 3,095 tunnor. Sålunda måste efter 1858 års svaga höskörd ett ej så ringa antal kreatur nedslagtas, hvaremot under de derefter följande, mera gynnsamma, foderåren tillökning uti ladugårdarne efter hand ägt rum, dels genom kreaturs uppfödande och dels genom upphandling från andra orter, isynnerhet af hornboskap från Storfurstendömet Finland. Att med fullkomlig noggrannhet redogöra för antalet vinterfödda kreatur för hvarje särskildt år låter sig icke göra. Det ungefärliga förhållandet dermed inhemtas emedlertid af sistberörde tabell litt. A.

Ehuru allmogen för eget behof använder en icke ringa del af ladugårdens afkastning, lemna den dock öfverskott utöfver ortens förbrukning. Väl äger försäljning till andra orter af lefvande kreatur icke rum, med undantag måhända af något mindre antal hästar, som från Åsele Lappmark blifvit försälde; äfvensom kött af boskapskreaturen, samt ost, ägg, hudar och ull icke förekomma till afsalu, annorlunda än i länets städer och å andra allmänna försäljningsställen från närmaste landsbygd och till belopp, som icke öfverstiger hvad utaf konsumenter inom orten förbrukas; men deremot afyttrar allmogen, särdeles inom Lappmarks-socknarne, icke obetydliga kvantiteter *smör*, som af städernas handlande och s. k. landthandlande uppköpas och å andra orter försäljas, hvilket jemväl inträffar med *renkött* och *skinnvaror*, af hvilkas föryttrande Lapparne hafva god inkomst. Vanligen hitföras från Ångermanland och försäljas inom länet ett mindre antal *hästar*. *Handelspriserna* å kreatur hafva omvexlat i förhållande till penninge- och foder-tillgången, samt under gynnsamma förhållanden varit: för ordinära *hästar* från 200 till 300 R:dr, för *tjurar* 40 å 50 R:dr, för medelmåttiga *kor* 50 å 80 R:dr, samt under mindre gynnsamma förhållanden 20 å 30 procent derunder.

Priserna å ladugårdsprodukter hafva varierat: för *smör* emellan 9 och 12 R:dr, för *talg* emellan 10 och 11 R:dr, för *hudar* emellan 5 och 8 R:dr och för färskt *kött* emellan 3 och 5 R:dr, pr Lispund.

I afseende på *djurracernas* tillstånd kan i allmänhet uttalas det omdöme, att, ehuru under den tid, som denna berättelse omfattar, några väsendtliga åtgärder till dessa racers förbättring icke ägt rum, *boskaps-* och *fårkreaturen* äro af någorlunda god beskaffenhet, hvilket äfven gäller i afseende å de *hästar*, som härstädes uppfödas och begagnas, ehuru allmogen i allmänhet åt dem ingalunda egnar den omsorgsfulla vård, som utgör ett oeftergifligt vilkor för dessa djurs trefnad och bibehållande i kraftfullt skick. I denna omständighet torde ock orsaken till någon del ligga dertill, att under de senare åren *hästsjukdomen* "*springormen*" yppat och spridt sig inom flera af länets socknar. Någon annan allmännare farsot bland boskapskreaturen och andra husdjur har deremot icke förekommit.

Af *fjäderfä* finnas egentligen endast *höns*, af hvilka afkastningen i ägg kan anses nära motsvara ortens behof. *Biskötsel* förekommer ej inom länet. Hvad beträffar *renskötseln*, Lapparnes hufvudsakliga näringsfång,

så har någon anmärkningsvärd förändring deruti icke inträffat. Att Lapparne fortfarande förtryta icke obetydliga kvantiteter renkött och skinnvaror är i det föregående sagdt.

Det för ägors fredande från åverkan brukliga *stängningssättet* medelst gärdesgårdar och s. k. grindar är både tids- och skogsödande, och om äfven det arbete, som nedlägges derå, i allmänhet kan anses för berörde ändamål nödvändigt, torde likväl någon inskränkning i stängseln omkring ägor inom by- eller skifteslag vara nyttig och behöflig.

Tillgången å *arbetare för jordbrukets behof* har varit ringa, emedan den större inkomst, hvilken yngre och arbetsföra personer bland allmogen med jemförelsevis ringare besvär kunna förskaffa sig dels genom timmerflottning och forsling af bräder och andra skogseffekter, dels ock genom hygge, sågning och försäljning af timmer, bjelkar m. m., har till följd, att en mängd personer uteslutande sysselsätta sig med dylikt arbete i stället för att taga årstjenst eller egna sig åt jordbruket, och så väl härigenom som ock med anledning deraf, att jordägarne sjelfva i en del socknar, der tillgång på skog ännu finnes, allt för mycket sysselsätta sig med skogsafverkning, kommer jordbruket i saknad af de arbetskrafter, som för ett ändamålsenligt bedrivande af denna vigtiga hufvudnäring oundgängligen erfordras. *Dagsverkspriserna* hafva följaktligen varit högt uppdrifna, så att ett mansdagsverke betalats under sommaren med ända till 2 R:dr R:mt och derutöfver samt i förhållande derefter under de andra årstiderna. Allmogen sköter sjelf sin jord med biträde af hemmavarande barn och tjenstehjon i husbondens bröd, och ståndspersoner, äfvensom innehafvare af större egendomar, bruka också i allmänhet sin jord genom dylika tjenstehjon och mera sällan genom jordtorpare och daglönare. *Stat-torpare* förekomma ingenstädes.

Tab. N:o 4. *Skogarne* inom länet utgöras af krono-allmänningar, boställs-skogar, krono-hemmans- och krono-nybyggens skogar, samt skatteskogar. Arealen och den närmare beskaffenheten af dessa särskilda slag af skogar kan, innan fullständig afvittring ägt rum och den i Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Bref den 20 Maj 1860 anbefallda undersökning försiggått, icke med någon tillförlitlighet uppgifvas i vidsträcktare måtto, än som innefattas i bilagde tabell N:o 4.

På åtskilliga krono-allmänningsstrakter hafva egarena af vissa sågverk, genom tid efter annan utfärdade privilegier, erhållit tillstånd, att, emot stubböresafgift, årligen fälla och till försågning använda ett bestämdt antal träd, hvarjemte en ej obetydlig skogsvidd är, emot recognitionsafgift, upplåten till begagnande under Olofsfors jernbruk i Nordmalings socken. Någon ordnad skogshushållning är härstädes icke införd, och hvad Kronans skogar beträffar, så möter i anseende till deras vidsträckta omfång, spridda läge emellan byar och

Tab. Litt. B. *Summarisk uppgift dels å skogseffekter, som blifvit afverkade mot stubbören, dels å beloppet desamma erhållna*

	Skogseffekter, som efter utsyning afverkats mot stubbören enligt Kongl. Brefven den 11 April 1844 och 24 November 1847.						Åverkade, i beslag för Kronans räk-											
	Antal träd.		Kolved. antal 13 kubik-qvarters stalfm.	Tjårved. antal lass.	Pottaskved. antal lass.	Stubbören.		Bjelkar.	Plankor.	Sparrar.	Mastfötter.	Skepparötter.	Skeppplank-stockar.	Mastspiror.	Granspiror.	Sågtimmer.	Fällda trån.	Bygnads-timmer.
	Skadade.	Priska.				R.dr.	öre.											
År 1856	42,463	—	1,026	568	—	5,377	91	441	15	—	—	1	—	—	—	57,287	1,973	263
» 1857	85,040	4,024	178	2,766	114	11,348	5	440	4	1,651	1	110	94	1	—	53,338	5,152	348
» 1858	—	132,908	631	1,510	—	15,629	99	707	91½	493	—	—	—	1	—	34,822	—	—
» 1859	—	55,851	1,184	—	—	6,880	42	1,170	113	494	—	—	—	1	—	40,292	—	—
» 1860	—	84,686	—	200	—	9,591	90	253	11½	162	—	—	—	—	27	8,948	—	—
Summa	127,503	277,469	3,019	5,044	114	48,828	27	3,011	235	2,800	1	111	94	3	27	194,687	7,125	611

hemman samt betydliga afstånd från hvarandra, i förening med den fyndighet, hvarmed olofligt skogshygge bedrifves och döljes, stor svårighet att skydda dessa skogar från åverkan, hvilken ock, oaktadt Krono- och Jägeri-betjeningens nitiska bemödanden att den förekomma, alltjemt fortgår på ett sätt, som gifver grundad och stor anledning till mycken farhåga i afseende å skogens framtida bestånd. Betänkligast är, att härvid tillgripes icke blott fullmogna, till bjelkar, skeppsvirke, plankor och bräder användbara träd och sådant till vida större mängd, än som med skogens bestånd är förenligt, utan jemväl halfvuxen och ännu yngre skog, som upphugges dels till *sparrar*, hvaraf från länets nordligare socknar en betydlig mängd fortfarande utskerpats, dels ock till ved, gärdsel och så kallad takved; hvartill kommer, att, efter verkställda hyggen, marken icke rensas från qvistar och toppskatar, hvilka alltså, jemte förtorkade, kullfallna träd samt vindfallen, blifva qvarliggande och icke allenast hindra skogens återväxt utan äfven gifva ökad näring åt de härjande *skogsel-dar*, som härstädes icke sällan inträffa, och genom hvilka under nu ifrågavarande tidrymd, särdeles under den varma och torra sommaren 1858, betydliga skogsvidder blifvit förbrända. Huru dessa eldar uppkomma, kan sällan utrönas, ehuru antagligt är, att vårdslöshet antingen af vallhjon och andra personer, som i skogarne tända upp eld utan att noga släcka densamma, eller vid tjarubränning och pottasketillverkning i de flesta fall dertill är orsaken. Dock hafva skogseldar på senare åren varit mera sällsynta än tillföre.

Oberäknadt den afkastning af skogen, som genom dess användande till husbyggnad och vedbrand kom- Tab. Litt. B. mit boställsinnehafvare samt kronohemmans- och nybygges-åboer till godo, och hvilken icke kan till kubikinnehåll eller penningevärde uppgifvas, hafva under ifrågavarande år å kronomark afverkats det antal skogseffekter, som upptages i efterföljande tabell Litt. B., hvilken jemväl utvisar den inkomst, som därför till Statsverket influtit.

I afseende å de allmänna inflytelserna af skogens afverkning genom *sågverk* och *handeln med trädvaror*, må här anmärkas, att, då berörde afverkning icke sker efter ordnad plan och för öfrigt icke inskränkes inom hvad privilegier och rättigheter medgifva, samt den med trädvaruhandeln under senare tider förenade betydliga inkomst föranleder till skogens ålitande i högre grad, än som står tillsamman med en tillbörlig omsorg för dess framtida bestånd, så har af detta förhållande närmaste följd varit, att å vissa trakter af nedre landet *skogsbrist* redan inträffat; och torde, derest bättre hushållning med skogen icke hädanefter iakttages, enahanda olägenhet äfven inom Lappmarken och de socknar af nedre landet, hvarest ännu finnes någorlunda god skogstillgång, destoheldre vara inom en måhända icke långt aflägsen framtid att befara, som härstädes tiden för skogens återväxt är sen och i allmänhet icke kan antagas understiga 250 å 300 år. Till skogarnes

af dessa stubbören, dels ock å åverkade, i beslag för Kronans räkning tagne, skogseffekter, tillika med den för försäljningssumman.

ning tagne och försålde skogseffekter.													Af skogseld skadade och å auktion försålde skogs-effekter.			Enligt sågverks-privilegier afverkad skog.			Summa Summarum å Kronan tillkommande stubbören i Riksmünt.					
Tjåra.	Tjåru-tillverknings-åmnen.			Kol.	Kolved, 13 kubik-qvarters ståtunn.	Takvedtrån.	År-åmnen.		Nåfver.	Kastved.	Långved.	Försäljnings-summa.		Antal träd.	Försäljnings-summa.		Antal träd.	Stubbören.		R:dr.		öre.	R:dr.	öre.
	Tunn.	Styck.	Antal.				Antal.	Stigar.				Styck.	Styck.		Mesar.	Famn.		Lass.	R:dr.					
—	4,715	447	27	—	452 $\frac{1}{10}$	—	—	—	722	—	58,556	51	—	—	—	43,050	3,065	39	66,999	81		År 1856.		
—	987	10	60	—	—	—	—	—	128	210	22,466	78	—	—	—	43,050	3,065	39	36,880	22	» 1857.			
—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	90	21,548	10	—	—	—	43,050	3,065	39	40 243	48	» 1858.			
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	68	37,587	64	25,757	3,226	39	43,050	3,065	39	50,759	84	» 1859.			
27	—	—	—	2	—	20	15	—	—	80	2,163	—	32,279	6,685	48	43,050	3,065	39	21,505	77	» 1860.			
27	5,652	477	87	2	452 $\frac{1}{10}$	20	15	10	850	448	142,322	03	58,036	9,911	87	215,250	15,326	95	216,389	12				

försvagande bidrager jemväl i icke ringa mån den alltmer tilltagande tillverkningen af *handsågade bräder*, hvarmed allmogen i skogstrakterna sysselsätter sig och som åt denna binärings idkare inbringar icke ringa inkomst, men likväl relativt utgör en större misshushållning med skogen än tillverkningen vid sågverken, emedan de handsågade bräderna blifva af sämre beskaffenhet och således stå lägre i pris, samt genom handsågningen vida mindre antal bräder erhålles af en timmerstock än vid sågverken. Skogen tages i öfrigt ganska mycket i anspråk, dels till gärdesgårdar, hvarmed inägorna vanligen omhägnas, dels för fyllande af vedbehovet icke blott vid de inom länet varande glasbruk och ölbryggerier, samt ett större ångbränneri, utan jemväl för de flera ångfartyg, som under seglationstiden göra reguliera turer emellan hufvudstaden och hamnarne i de norra länen.

Skogsafverkningen lemnar väl en ganska betydlig inkomst, men, oberäknadt att denna afverkning, om den hädanefter bedrifves lika hejdlöst som hittills, skall, såsom ofvan är antydt, snart föranleda skogens ruinerande, med alla deraf uppkommande olägenheter för landet, har erfarenheten visat, att den inkomst, som tillskyndas allmogen genom skogshygge och skogsförsäljning, sällan är af någon varaktighet. En stor del af tiden tillbringas i skogarne, och vid de många och stundom flera mil långa resor, som allmogen i och för försäljning och transport af trädvaror företager till städerna samt andra skeppnings- och försäljningstrakter, förstör den ofta större eller mindre del af förtjensten på inköp af kaffe, spirituosa och andra öfverflödsartiklar, utarmar sina dragare, får böjelse för att vistas borta från hemmet på vägar och resor samt försämrar ofta nog sin ekonomiska ställning, emedan man har mer än ett exempel på bönder, som, innan de börjat syssla med timmerhygge, ansetts välmående, men derefter småningom kommit i sämre belägenhet, hvaremot andra, som ej haft tillfälle till skogsafverkning, eller visligen afhållit sig derifrån, hafva genom en omsorgsfullare skötsel af sitt jordbruk, i förening med sparsaminare lefnadssätt, bringat sig upp till välmåga.

Tjärutillverkningen har under de ifrågavarande fem åren aftagit, dels emedan de höga priserna å trädvaror lockat idkare af binäringar att företrädesvis använda arbetskrafterna på tillverkning af plankor och bjelkar, och dels emedan tillgången på tjärutillverkningsämnen å nedre landet betydligt förminskats. Bristen på vägar och de långa afstånden till skeppningsorterna förorsaka, att föga tjära tillverkas inom Lappmarken.

Tab. Litt. C. Från Westerbottens län har *skeppats* skogsprodukter m. m. till det belopp af hvarje slag, som upptages i nedanstående sammandrag af de från Tullkamrarna derom infordrade uppgifter: tab. litt. C.

I den mån skogstillgången medtagits, har värdet å skogseffekter stigit, så att försäljningspriset å de trädvaror, som i orten förbrukats under ifrågavarande fem-årsperiod, i allmänhet varit högre än under de ifrågavarande åren. *Priserna* å utskeppade skogseffekter hafva deremot i någon mån varit beroende af priserna på

Tab. Litt. C.

Summarisk uppgift öfver exporten

	T r ä d v a r o r.												
	Bräder.	Plankor.	Bjelkar.	Sparrar.	Spiror.	Årämnen.	Spakämnen.	Splittved.	Bandstakar.	Grantimmer.	Björk- och Furu-ved.	Bjelk- och Plankstump.	Näfver.
	Tolfter.	Tolfter.	Stycken.	Stycken.	Stycken.	Par.	Stycken.	Kubik-Famnar.	Tolfter.	Stycken.	Famnar.	Kubik-Famnar.	Klofvar.
År 1856	90,442	25,651	27,353	79,600	370	813	10	—	10	—	232	60	40
» 1857	175,549	25,666	42,128	94,012	1,242	783	78	360	23	—	338	63	—
» 1858	233,497	28,868	22,125	65,036	996	2,179	230	435	71	—	299	74	—
» 1859	128,122	86,200	41,099	103,360	1,061	3,318	12	231	253,654	—	280	71	107
» 1860	180,301	41,750	27,417	79,028	915	2,773	72	182	244	9,490	210	81	161

Anmärkning. Uti ofvan angifna summor äro icke de produkter inbegripna, hvilka till inrikes orter exporterats dels med ångfartyg dels ock med förpassnings-

verldsmarknaden, men kunna antagas hafva under de senaste fem åren i medeltal utgjort: å en bjelke, 12 tums 30 fots, 9 R:dr, en toltt vattensågade plankor, 14 fots, 13 R:dr, en toltt handsågade dito 10 R:dr 50 öre, en toltt vattensågade bräder, en tums 14 fots, 4 R:dr, en sågtimmerstock, 12 tums 20 fots, 1 R:dr 50 öre, ett 15 alnars 7 tums byggnadstimmer 1 R:dr 50 öre, en tunna tjära 10 R:dr, en fann björkved, fannen 3 alnar hög och 3 alnar bred, samt veden 5 kvarter lång, 4 R:dr 50 öre, en dito tall- och granved, veden 6 kvarter lång, 4 R:dr 25 öre, allt Riksmünt.

I öfverensstämmelse med Eders Kongl. Maj:ts nådiga Bref den 24 April 1856, angående inrättande af *Skogs- och Jägeri-stat* uti länet, finnas derstädes anställda: en Jägmästare, som är distriktsförvaltare och derjemte förestår ett revier, tvänne Öfverjägare, för hvilka särskilda revierer likaledes äro bestämda, samt sex Skogsuppsyningsmän, fördelade två på hvarje revier, varande i afseende å Jägmästarens och Öfverjägarnes tjensteverksamhet genom ofvanberörde Kongl. Bref föreskrifvet, att de skola ställa sig till efterrättelse de uti Kongl. Instruktionen för Skogs- och Jägeristaten i Riket den 16 Mars 1838 meddelade allmänna föreskrifter, så vidt de, med hänsigt till denna landsorts särskilda beskaffenhet, kunna tillämpas, samt derutöfver fullgöra alla de uppdrag och förrättningar, hvilka dem af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande anbefallas i skogshushållningsärenden, af hvad beskaffenhet som helst, äfvensom att, hvar för sitt revier, upprätta förteckning å Kronans inom revieret belägna marker, vare sig oafvittrade eller genom afvittring uppkomna öfverloppsmarker, och uppgöra förslag till dessa senares ändamålsenliga användande. Uti årliga löner eller arfvoden åtnjuta dessa tjenstemän: Jägmästaren 1,200 R:dr och Öfverjägarna hvardera 1,000 R:dr R:mt, hvarjemte aflöningen för Skogsuppsyningsmännen är bestämd till 150 R:dr för hvardera, deruti de likväl för nitiskt och troget uppfyllande af sina åligganden kunna, efter Länsstyrelsens bepröfvande, erhålla tillökning af högst 150 R:dr R:mt hvardera om året. I anseende till länets stora vidd är ofvanberörde antal Jägeritjenstemän och betjente otillräckligt för behörig kontroll öfver hushållningen med Kronans skogar och de åt sågverken för stockfångst upplätne allmänningar.

Någon särskild undervisningsanstalt för skogsskötseln finnes icke inom länet, oaktadt det vill synas, som skulle i en landsort, der skogens förbrukning utgör en så vigtig näringsgren, en dylik undervisningsanstalt företrädesvis vara af behovet påkallad.

Ungefärliga antalet af under femårsperioden *dödade rofdjur* inhemtas af deröfver uppgjord och vid Tab. N:o 5. denna berättelse fogad tabell N:o 5. I afseende härå må dock anmärkas, att då utbetalning af skottpenning icke förekommit, och alla de fall, då rofdjur dödats, icke torde kommit till Kronobetjeningens kunskap, efter hvars uppgifter nyssnämnde tabell upprättats, dessa icke lära kunna anses såsom fullt tillförlitliga. Särskilda åtgär-

af skogseffekter m. m.

Råg.	Sekt.	J e r n.			Tjära.	Tjärperma.	Harts.	Terpentin.	Pottaska.	Hornlim.	Strömming.	Fönsterglas.	
		Stångjern.	Knippjern.	Manufakturjern.									
Tunnor.	Tunnor.	Sk℔	Sk℔	Sk℔	Tunnor.	Tunnor.	L℔	℔	L℔	L℔	Tunnor.	Kistor.	
1,466½	8,134½	1,970½	—	591½	22,046	261	—	—	1,589	—	—	1,189	År 1856.
—	—	3,719	—	295	11,715	326	133	458	4,986	41	181	1,405	» 1857.
—	Kubikfot.	Centner.	Centner.	Centner.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	3,570	12,776	—	454,43	20,659	186	300	700	11,617	82	6	1,147	» 1858.
—	—	16,278	—	259,63	15,595	301	293	478	2,690	118	812	1,223	» 1859.
—	—	20,869	58,86	55,98	11,260	168	—	—	1,486	116	109	1,123	» 1860.

från fartyg från landhansarne, och kunna dessa produkter icke till beloppet uppgifvas.

Landsh.-Emb. uti Westerbottens län und. ber. för åren 1856—1860.

der för rofdjurs utdödande äro härstädes icke vidtagne, äfvensom andra grunder för belöningar eller ersättningar åt dem, hvilka fälla skadedjur, icke heller äro bestämda, än som i allmänhet finnas stadgade angående rättigheten att uppbära skottpenningar, af hvilken rättighet, på sätt ofvan är nämnt, ingen under femårsperioden sig begagnat.

Inom länet finnes ingen *grufva*, som bearbetas, men deremot trenne *masugnar*, vid Olofsforss, Hörneforss och Robertsforss, samt sex *jernverk*, nemligen: Olofsforss med derunder lydande Klöse och Holmforss hamrar i Nordmalings socken, Hörneforss i Umeå socken, Säfvar och Johannisforss i Säfvar socken samt Robertsforss och Fredriksforss i Bygdeå socken, vid hvilka verk driften varit liflig. Olofsforss och Hörneforss äga vidsträckta skogar, af hvilka de, som tillhöra sistnämnde verk, äro till hemman indelade, och hafva Olofsforss bruks recognitions-skogar undergått skattläggning, hvilken likväl är beroende på Kammar-Collegii pröfning.

Vid dessa verk voro för år 1860 skattskrifne följande antal betjente och arbetare, nemligen:

vid Olofsforss, Klöse och Holmforss	mankön 118,	qvinkön 128.
» Hörneforss	» 42,	» 40.
» Säfvar	» 23,	» 36.
» Johannisforss.....	» 23,	» 23.
och vid Robertsforss samt Fredriksforss	» 115,	» 116.

Summa mankön 321, qvinkön 343.

I enlighet med Taxerings-Komitéernas beslut hafva dessa verk för sistnämnde år ansetts äga i vinst:

Olofsforss bruk med derunder lydande hamrar, $\frac{1}{2}$:del af stångjernets värde.....	R:dr R:mt 5,448: 42.
» » » » » » $\frac{1}{2}$:del af det manufakturade jernets värde	» » 306: 97.
	Summa R:dr R:mt 5,755: 39.
Hörneforss bruk, $\frac{1}{2}$:del af stångjernsvärdet, eller	R:dr R:mt 2,878: 47.
Säfvar bruk, $\frac{1}{2}$:del af stångjernets värde	R:dr R:mt 2,341: 76.
» » $\frac{1}{2}$:del af ämnesjernet.....	» » 1,622: 30.
	Summa R:dr R:mt 3,964: 6.
Johannisforss bruk, $\frac{1}{2}$:del af stångjernets värde.....	R:dr R:mt 629: 34.
» » $\frac{1}{2}$:del af ämnesjernet	» » 748: 60.
	Summa R:dr R:mt 1,377: 94.
Robertsforss bruk, $\frac{1}{2}$:del af stångjernets värde	R:dr R:mt 5,864: —
» » för kupolugnen	» » 450: —
	Summa R:dr R:mt 6,314: —
Fredriksforss bruk, $\frac{1}{2}$:del af stångjernets värde.....	R:dr R:mt 5,016: —
» » $\frac{1}{2}$:del af det manufakturade jernets värde.....	» » 1,496: —
	Summa R:dr R:mt 6,512: —

Rörelsen vid dessa verk har under femårsperioden föga omvexlat. Genom tillverkning och forsling af kol till bruken har väl allmogen någon förtjenst, men produkterna transporteras till lastageplatserna hufvudsakligen med bruksägarnes egna dragare, då landväga transport ifrågakommer. Några anmärkningsvärda olyckshändelser i afseende på rörelsen eller den vid bruken anställda personalen hafva icke inträffat.

Flere mindre *kalkugnar* och *tegelslagerier* finnas väl inom länet, men tillverkningen af kalk motsvarar dock icke ortens behof.

Tab. N:o 7. Jemlikt formulär upprättad uppgift å *grufvor, bergverk, bruk, fabriker* m. m. bifogas härhos uti tabellen N:o 7.

Vid de i länet befintliga många fin- och grofbladiga *sågverk* har driften varit särdeles liflig, och i följd af de höga bräddpriserna och den stora tillverkning, hvilken åtminstone vid en del af de finbladiga sågvar-

narne åstadkommits, hafva verksägarena af rörelsen skördat betydliga inkomster. Kunnande dock hvarken dessa eller tillverkningsbeloppen närmare uppgifvas.

Ett i Westertegs by i närheten af Umeå stad anlagdt *ångbränneri* har åren 1856 och 1857 varit i gång med panna af 74½ kannors rymd, tvenne månader hvarterdera året, derunder bränneriet varit skött af en inspektor, tvenne machinister, en brännmästare och 15 arbetare. Tillverkningen utgjorde år 1856: 39,612½ kannor sexgradigt bränvin och år 1857: 36,106½ kannor. Dessutom har från bränneriet försålts under det förra året 180,000 kannor och under det senare 170,500 kannor drank, som användts till utfodring af boskap i staden och angränsande byar.

Laxfisket har, under den tid denna berättelse omfattar, ehuru fångsten ej varit så riklig som föregående år, likväl i södra delen af länet gifvit sina idkare en temligen god inkomst derigenom, att uppköpare från södra orterna uppehållit sig härstädes under fisketiderna och till höga priser upphandlat en stor del af fångsten. *Strömfisket* har i allmänhet slagit väl ut och medgifvit export från länet af hundradetals tunnor årligen emot höga priser. Detta fiske idkas numera sällan af den jordbrukande allmogen, utan gemensamt af vid hafskusten boende personer, som valt denna handtering till sin hufvudnäring, dervid dock olyckor genom förlusten af dyrbara fiskredskap icke sällan inträffa, hvadan idkarne af denna näring till större delen befinna sig i mindre goda omständigheter. *Skälfångsten*, som, då den lyckas, äfven är ganska lönande ehuru äfventyrlig, har under femårsperioden icke varit särdeles gifvande.

Jagt och *djurfångst* idkas icke inom länet såsom näring, enär någon synnerlig inkomst deraf icke är att påräkna. Dock skjutes, isynnerhet i Lappmarken, vissa år en mängd fågel, såsom tjäder, orre, ripa och hjerpe, deraf ej obetydliga kvantiteter vintertiden derstädes uppköpas och afsändas söderut till hufvudstaden och andra orter.

Bland *binäringar* inom länet är *salpeterstillverkningen* en af de hufvudsakligaste och mest inkomstbringande. Under nedannämnde år har inom länet tillverkad och för Kongl. Maj:ts och Kronans räkning inlöst salpeter uppgått till följande belopp:

	Centner.	Skålp.	Lösen à 45 R:dr pr Centner.	Forlön.
År 1856	1,294	28	58,242 R:dr 60 öre	2,000 R:dr 38 öre
» 1857	1,663	5	74,860 » 20 »	2,720 » 17 »
» 1858	1,577	2	70,965 » 90 »	3,313 » 22 »
» 1859	1,462	29	65,803 » 5 »	3,829 » 37 »
» 1860	1,440	87	64,839 » 15 »	3,864 » 32 »

Häraf synes, att under dessa fem år tillverkningen varit störst år 1857, eller året näst efter det, då en allmännare missväxt senast inträffade i länet, men att den sedermera något aftagit, en följd troligen af de påföljande årens goda skördar och tillfällen till förtjenst medelst skogshygge och planksågning, deraf inkomsten hastigare tillgodogöres än för salpeter. Synnerligt förmånlig är salpeterstillverkningen för allmogen i fjällsocknarne, der den ock omfattas med ifver.

Linne-, ylle- och bomulls-*väfnader* tillverkas fortfarande och med tilltagande skicklighet samt ökad uppmärksamhet hos kvinnorna, hvilka uteslutande bedrifva denna handtering. Tillverkningen, som ej sträcker sig utöfver husbehovet och ej heller fyller detsamma, isynnerhet hvad ylleväfnader angår, har tilltagit i finhet och godhet och kan jemföras med annorstädes tillverkade dylika tyger.

I allmänhet bygger väl allmogen i kustsocknarne sjelf sina *båtar*, dock endast för eget behof, men i Löfångers och särdeles i Skellefteå socken tillverkas båtar, som vunnit den kredit, att flere sådana derifrån

årligen försäljas och försändas till de södra länen. För öfrigt slöjdar allmogen i snickare- och smidesyrkena för behovet inom orten.

4. Kommunikations-anstalter och varubyten.

Tab. N:o 8. a) *Landskommunikationer.* Bilagde tabell N:o 8 utvisar de vid periodens slut inom länet varande allmänna *landsvägars, häradsvägars* och *socknevägars* längd, under femårsperioden fulländade och afsynade nya och förbättrade vägars längd, jemte de härför af Statsverket och Kommunerna tillskjutna kostnader, längden af indelade och med skjutsstationer försedde vägar vid 1860 års slut, antalet af befintliga gästgifverier inom länet, af årligen utgångne hästar för gästgifveri-, håll- och reservskjuts m. m.

Vägarna inom länet äro särdeles goda, hvartill orsaken torde vara ej mindre sjelfva markens beskaffenhet än ock den tillsyn och omsorg, som egnas åt deras vidmagthållande. Kustlandet är i allmänhet ock af mera jemn beskaffenhet, eller fritt från backar, hvilket i sin mån äfven bidrager till vägnarnes goda tillstånd. Ingenstädes inom länet uppbäras vägpenningar.

De vägar, som under femårsperioden blifvit *anlagde* eller *förbättrade*, äro:

1. nybygd häradsväg emellan Bjurholms och Öhrträsk kyrkor, 2½-dels mil lång, hvartill ett anslag af 10,000 R:dr R:mt erhållits;

2. omlagd allmän landsväg i Löfångers socken, på en sträcka af en half mil förbi så kallade Hökmarksbergen, med ett af allmänna medel beviljadt anslag utaf 8,000 R:dr;

3. anlagd ny väg, en half mil lång, ifrån Löfångers sockens kyrka till Kallvikshamn, dertill ett anslag af 1,200 R:dr R:mt beviljats, samt

4. en, ¾-dels mil lång, nybygd väg från Yttertafle by i Umeå socken till Djupvikens lastage- och barlastplats vid Umeå elf, hvarför kostnaden, ensamt af kommunen tillskjuten, beräknats till omkring 4,500 R:dr.

Dessutom hafva under femårsperioden *undersökningar* blifvit verkställda och *kostnadsförslag* upprättade i och för väganläggningar: 1. emellan Fredrika kyrka i Åsele Lappmark och Björna kyrka i Wester-Norrlands län, omkring 6½ mil; 2. emellan Anundsjö kyrka i sistnämnde län och Åsele kyrka i Westerbottens län, en väglängd af 10 mil; 3. emellan Öhrträsk och Fredrika kyrkor, 3¾ mil; 4. emellan Fredrika och Åsele kyrkor, 5¾ mil; 5. emellan Öhrträsk kyrka och Kraftens by i Lycksele socken, 3¾ mil, till hvilken sistnämnde by väg från Lycksele redan är bruten; 6. emellan Granö och Degerforss byar i Degerforss socken, 2¼ mil, samt 7. emellan Bjurholms och Wännäs kyrkor, 4¼ mil.

Antalet *färjställen* inom länet, der fastställd taxa för färjpenningar finnes, utgör fem.

Efter det t. f. Distrikts-Chefen i Norra Väg- och Vattenbyggnadsdistriktet, Kaptenen m. m. Cl. Adelsköld, upprättat ritning och kostnadsförslag till en bro öfver Umeå elf, omkring 200 alnar utom Umeå stads vestra gräns, hvilken brobyggnad ansetts komma att kosta 86,000 R:dr R:mt, deruti inberäknad kostnaden för mindre väganläggningar på ömse sidor om bron, så har jag, sedan undersökning och syn å stället blifvit af Härads-Rätten verkställd, genom utslag den 6 Juni 1859 ålagt Umeå härads väg- och brobyggnadsskyldige innevånare, att icke allenast af träd uppföra ifrågavarande brobyggnad, beräknad till en längd af 990 fot och en bredd af 20 fot på murade landfästen med 9 mellanpelare af sten, utan ock att framgent underhålla brobyggnaden. Arbetet med denna byggnad, hvartill Umeå stad lemnat ett bidrag af 3,000 R:dr och Rikets senast församlade Ständer, i anledning af Eders Kongl. Maj:ts derom framställda nådiga proposition, beviljat ett statsbidrag af 82,500 R:dr, deraf en tredjedel såsom anslag utan återbetalningsskyldighet och två tredjedelar i egenskap af län, påbörjades hösten år 1860, har sedermera rastlöst fortgått och skall, enligt med Väg- och Vattenbyggnads-Styrelsen upprättadt kontrakt, vara fullbordadt hösten år 1864.

Under femårsperioden hafva Nordmalings socknemän utan bidrag af allmänna medel öfver Lögdeå elf, emellan Lögdeå och Mo byar, vid allmänna landsvägen i Nordmalings socken uppfört en 402 fot lång och 20

for bred bro af träd på pålar, hvarför kostnaden uppgått till omkring 5,000 R:dr. Inga bropenningar uppbäras derstädes.

Fem nya *gästgifverier* äro anlagda under femårsperioden, deraf två vid häradsväg och tre vid sockneväg.

De hufvudsakliga fördelarna af *skjutsentreprenaderna* bestå tvifvelsutan dels deri, att den skjutskyldiga allmogen, som tillförene antingen på bestända tider måste med sina hästar begifva sig till de stundom på långt afstånd från hemmet belägna gästgifvaregårdarne för fullgörande af sin hållskjutsskyldighet, och, såsom förhållandet var med de närmare boende, hafva sina hästar i beredskap för reservskjutsens verkställande, i stället kan, då skjutsningen besörjes genom entreprenad, oförhindrad af skjutsningsbestyret, mera uteslutande egna sin tid och använda sina dragare till skötseln af innehafvande hemman, dels deri, att allmogen undviker det i moraliskt hänseende mindre välgörande inflytandet af vistandet vid gästgifvaregårdarne, der folksamlingar stundom ej kunna förekommas, och dels deruti, att ifrågavarande onus genom entreprenadsumornas fördelning på de skjutskyldige efter skatt jemnare träffar jordägaren; men en verkan af skjutsentreprenaderna, svår att förebygga, är, att de hästar, som entreprenörerna begagna till skjuts, vanligen äro sämre än håll- och reservhästarne, emedan entreprenörerna, isynnerhet vissa tider af året, då de resandes antal är störst, anstränga sina hästar mera, än som är förenligt med djurens krafter. Emellertid och ehuru skjutslegan vid de stationer, der skjutsen besörjes å entreprenad, synes för närvarande vara temligen hög, hafva likväl vid åtskilliga skjutsstationer inom länet, der skjutsningen under femårsperioden på förnyad entreprenad utbjudits, spekulanternas anspråk på bidrag af de skjutskyldige varit så stora, att dessa ej ansett sig kunna anbudena antaga, hvartill anledningen torde vara ej mindre den välnåga, som är rådande hos allmogen i flere delar af länet, än ock de tillfällen till förtjenster, som genom körslor mångenstädes erbjudas. Vid de aldraflesta ombytesstationer efter allmänna landsvägen har likväl skjutsningen ombesörjts af entreprenörer under femårsperioden.

Kronobrefbäring, som ytterst sällan förekommer, verkställas af dertill särskildt utsedde personer emot ersättning af kommunerna.

Postskjutsen bestrides efter allmänna landsvägen på förr brukligt sätt af dertill anslagna såkallade posthemman, hvilka derför åtnjuta i Författningarna medgifna friheter och förmåner, men vid de i senare tider, eller från och med 1830, inrättade nya postvägar ombesörjes postforslingen antingen af entreprenörer eller, der sådana ej kunnat anskaffas emot åtnjutande af vanlig skjutslega, genom försorg af gästgifvarena.

Vid femårsperiodens slut funnos inom länet 3 *postkontor*, nemligen i städerna Umeå och Skellefteå samt i Änåsets by af Nysätra socken, 2 *postexpeditioner*, nemligen i Lefvar by i Nordmalings socken och i Lycksele kyrkoby, samt 13 *poststationer*, deraf postexpeditionen i Lycksele och 8 poststationer blifvit under perioden inrättade och Nordmalings postkontor förändradt till postexpedition.

Tre *telegrafstationer*, alla tillkomna under perioden, funnos vid densamma slut i Umeå, Skellefteå och Nordmaling, tillika med en visaretelegraf i Rathan.

Den nära totala bristen på vägar och kommunikationsmedel i länets Lappmarker under sommartiden förorsakar, att välmågan och odlingen derstädes samt i följe deraf folkökningen icke göra de framsteg, som man under andra mera gynnsamma förhållanden i berörde hänseende otvifvelaktigt skulle kunna påräkna. Genom upprensning af forssar i flere af vattendragen inom Lappmarken eller anläggning af vägar förbi forssarne kunde likväl någon lättnad i kommunikationen derstädes åstadkommas förmedelst båtfart å nämnde vattendrag, men allmogen saknar utväg att dessa rensningsarbeten med egna medel verkställa. Äfven å nedre landet utgör saknaden af bya- eller utfartsväg för mången enstaka eller aflägsse boende hemmans- eller nybygges-åbo en kännbar olägenhet.

Varuforsling kan icke sägas vara näringsgren för någon del af länets innevånare, desto mindre som den här ofvan omnämnda forslingen af bräder och bjelkar i vanliga fall icke verkställas emot lega utan af sjelfva ägaren till varan. *Jernvägar* finnas icke inom länet.

b) *Sjökommunikationer*. Antalet af segelfartyg för inrikes sjöfart har, sedan ångbåtstrafiken på Norrland började, småningom förminskats, och någon egentlig kustfart med segelfartyg äger icke rum, utan gå de sistnämnda, som i allmänhet äro af ringa lästetal, hufvudsakligen emellan länets hamnar och Stockholm samt stundom någon annan inländsk plats. De *ångfartyg*, som vid femårsperiodens utgång gjort regelbundna turer på orter inom länet äro: Chapman med 180 hästars kraft, Njord med 160 dito dito, Thule och Berzelius, hvardera med 120 dito dito, samt Daniel med 70 dito dito.

Kusthamnar inom länet äro: 1. Kinnbäck med utstakad barlastplats; 2. Åbyn med dito; 3. Tåmes med dito; 4. Ostvik med dito; 5. Frostkåge med dito och 4 famnars djup samt utrymme för 6 fartyg, vanligen lasta der 8 à 10 fartyg årligen; 6. Storkåge, 4 famnar djup, försedd med barlastbrygga och årligen besökt af omkring 20 större der lastande fartyg; 7. Ursviken, hamn för Skellefteå stad, är 4 à 5 alnar djup, försedd med barlastbryggor, tilläggningsbrygga för ångbåtar och uppläggningsplatser för de trädvaror, som härifrån i stor mängd utskeppas och derföre göra trafiken i denna hamn särdeles liflig, isynnerhet sedan numera en ångsåg blifvit anlagd invid hamnen; 8. Bureå, 18 fot djup, med utrymme för 9 à 10 fartyg och försedd med barlastkaj och tilläggningsbrygga; 9. Bjuröklubb, med 10 à 12 famnars djup och utrymme för 60 fartyg, har en på lotsverkets bekostnad anlagd och underhållen tilläggningsbrygga vid stranden af klubben, anlöpes endast af vinddrifvare; 10. Kallviken, 17 à 18 fot djup, med tilläggningsbrygga; 11. Gumboda, med 4, 5 à 6 famnars djup, lastbrygga och barlastkaj, samt utrymme för 10 à 11 fartyg; 12. Sikeå, 5 à 6 famnar djup, har tilläggnings- och lastbryggor och rum för 15 à 20 fartyg; 13. Dahlkarlså, med 4 à 5 famnars djup, lastbrygga och utrymme för 5 à 6 fartyg; 14. Rathan, 3 à 4 famnar djup, med lastbrygga, rymmer 20 fartyg; 15. Byviken, med 7 à 10 famnars djup på norra delen af Holmön, anlöpes blott af vinddrifvare; 16. Säfvar, 4 famnar djup, med lastbrygga och utrymme för 8 à 9 fartyg; 17. Bredskär vid Umeå elfs utlopp har 7 à 8 famnars djup, med barlastplats, samt derofvanföre i samma elf, dels Holmsund, 22 fot djup, invid hvilken upplagsplats är anbringad för Baggböle sågverks tillverkning, med last- och tilläggningsbryggor, och dels Djupviken af samma djup som Holmsund och försedd med kaj för lastning och lossning, samt barlastbrygga äfven för fartyg, som anlöpa Holmsund; varande vid Djupviken, som utgör Umeå stads yttre hamn och jemte Holmsunds hamn har rum för omkring 40 fartyg, en ångsåg med två ramar nyligen anlagd; vid Umeå stads öfre eller inre hamn, dit högst 9 fots djupgående fartyg kunna uppkomma, finnes barlastbrygga, skeppsvarf och kajbyggnader; 18. Hörneforss, 18 fot djup, med tilläggningsbrygga; 19. Kylörn, med 18 fots djup och utrymme för 16 à 17 fartyg; 20. Jernäs, 5 à 6 famnar djup, endast besökt af vinddrifvare; 21. Nordmaling, 3 à 7 famnar djup, med lastbrygga vid Notholmen och utrymme för ett stort antal fartyg. I alla dessa hamnar äro barlastplatser i behörig ordning utstakade och vid de flesta af dem brokar eller lossningsbryggor af enskilda personer uppförda, vid hvilka fartyg kunna förtöjas och lossa innehavande barlast. Hvarken Staten eller Kommunerna hafva för förbättrandet af eller byggnader i dessa hamnar uppoftat några kostnader, förutom hvad här nedan säges om de utaf Lotsverket vidtagne åtgärder.

Sjöfarten i hamnarne inom länet har under femårsperioden varit i tilltagande med anledning af den ökade exporten af trädvaror, hufvudsakligen till utrikes orter, och hafva härtill begagnats mest Norska och utländska fartyg, men ett jämförelsevis ringa antal Svenska.

För sjöfartens betryggande och underlättande har Lotsverket låtit på åtskilliga ställen så väl vid inloppen till hamnarne som å för sjöfarten vådliga skär anbringa *inseglingmärken* och *känningsbåkar*, låtit utmärka flere grund i öppna hafvet vid kusten af länet med förbättrade så kallade *konprickar* och fullständigt utmärka farlederna med vanliga *prickar* eller, såsom i Umeå elf är händelsen, med jernbojar. Der sådant erfordrats, hafva vid lotsplatserna upppassningshus för lotsarne blifvit uppbygda, och i anseende till ökad behof af lotsning har ett större antal lotsar blifvit anställda vid en del lotsplatser. En *Lentille-fyr* af andra ordningen uppfördes år 1859 vid Bjurö klubb och kostade med tillhörande byggnader, tilläggningsbrygga och

utredning omkring 46,500 R:dr. Å nordligaste delen af skäret Fjäderägg uppygdes under åren 1850 och 1851 en omgående *spiegelfyr* för en kostnad af omkring 32,000 R:dr, och åren 1853 och 1854 blef Gaddens fyrbåk, en stillastående *spiegelfyr*, ombygd, hvartill kostnaden ansetts hafva uppgått till 50,000 R:dr. Dessa fyrrar hafva underhållits och varit tände de tider af året, då sjöfarten i Bottniska viken kunnat idkas och de ljusa nätterna icke förtagit fyrrarnes sken.

Ingen annan af *floderna* inom länet än Umeå elf är *segelbar* för fartyg. I nämnde elf kunna, såsom förr är antydt, högst 9 fots djupgående fartyg uppkomma till staden; endast båtfart äger rum ofvanföre staden. Någon egentlig varutrafik å länets sjöar och floder förekommer icke, förutom att på Skellefteå elf varor på mindre farkoster och båtar transporteras från Skellefteå stad till den omkring 1½ mil derifrån belägna Ursviks hamn och från hamnen upp till staden. Men dels för sågverksägarnes och dels för andra trädvaruhandlandes räkning *flottas* årligen en mängd timmer, plankor och bjelkar å Lögdeå, Öre, Höre, Umeå, Säfvars, Rickleå, Bureå, Skellefteå, Storkåge, Byske och Åbyns elfvar och de större eller mindre insjöar, genom hvilka dessa löpa. Längden af dessa flottningsleder, som äro mer eller mindre svåra i förhållande till det deri förekommande antalet forssar, der flottningsgodset stundom till en del stannar, är i flere elfvar ganska betydlig och kan sträcka sig öfver 20 mil från hafskusten. I den mån skogarne närmare afsättningsorterna och de större vattendragen medtagas, måste de mera afläggse skogstrakterna anlitas, och bivattendragen rensas för möjliggörande af flottning i dem. Dessa rensningar hafva dock hittills skett i mindre skala och på bekostnad af sågverksägarna, hvilka dessutom i en del elfvar anbringat ganska dyrbara dammar, bommar m. m. för flottningens underlättande.

Inga sjöar eller floder inom länet befaras af ångfartyg.

c) *Sjöfart* och *handel*. I enlighet med föreskrifvet formulär upprättad uppgift om *sjöfart* och *handel* Tab. N:o 9. i länet bifogas härjemte i Tab. N:o 9.

Under femårsperioden hafva följande *sjöskador* vid länets kuster inträffat: 1. Norska skeppet "Skovmand" om 292 Svenska läster, skeppet vrak, men besättningen och last bergade; 2. Norska briggen "Dorthea" om 150 läster, fartyget vrak, men besättningen, rigg och inventarier bergade; 3. slupen "Lovisa" om 28 läster, farkosten vrak, men last och besättning bergade; 4. skonerten "Ellida" om 19 läster, besättning och inventarier bergade, lasten förlorad; 5. jagten "Carl Adolph", 28 läster, skeppare och besättning, tillsammans 5 man, omkomne, samt fartyg, last och största delen af inventarierna förlorade; 6. skonerten "Frigga", 25 läster, besättningen räddad, jemte en mindre del af last och inventarier, men fartyget vrak; samt 7. Norska briggen "Prövesten", med kapade master och utan besättning, men med innehafvande last af bräder anträffad af ångfartyget Berzelius i öppna hafvet och inbogserad till Djupvikens lastageplats. Om, och till hvad belopp dessa fartyg varit assurerade, är ej känt.

Särskildt för länet inrättad assurance-förening emot sjöskador finnes icke, utan äro flertalet af de länet tillhörande fartyg assurerade i Norrlands Sjöassuranceförening, hvars Direktion har sitt säte i Hernösand.

Egentlig *landthandel* öfver Riksgränsen mot Norge äger ej rum, men landtmannavaror, såsom smör, skinnvaror, talg och renkött öfverföras till icke så ringa quantitet från Wilhelmina, Stensele och Sorsele Lappmarks församlingar till Norge.

De hufvudsakligaste *varuombytena* inom länet bestå, å ena sidan af skogsprodukter, såsom timmer, bjelkar, handsågade bräder, tjära och pottaska, samt skinnvaror, smör, talg, salpeter, skälspäck, fogel, lax, ströming, samt å den andra af salt, spanmål, kaffe, socker, kramvaror, bränvin, tobak, snus och diverse lyxartiklar. Af ortens produkter afsättas egentligen endast bjelkar, bräder och andra trädvaror, jemte tjära, direkte på utländska platser, de öfriga produkterna sändast mest till hufvudstaden. Från utrikes orter hafva till länet omedelbart hufvudsakligen inkommit salt, bomullsgarn, hampa, tågvirke, något vin och spritdrycker, samt från Finland spanmål, hornboskap och smör. Handeln inom länet har under femårsperioden i allmän-

het varit ganska liflig, hvartill torde i sin mån hafva bidragit den större tillgång på penningar, som isynnerhet under periodens senare hälft förefunnits hos allmogen, och härledt sig dels af temligen goda skördar och dels i flere trakter af stora förtjenster på binäringar.

Marknader hållas hvarje år och vanligen i Mars, Augusti och December månader i Skellefteå stad, samt invid kyrkorna eller i kyrkobyarne uti Burträsk, Löfångers, Nysätra, Bygdeå och Nordmalings socknar, i Januari och Februari månader i Degerforss och Lycksele, i Januari i Åsele och i September i Umeå stad. Marknadshandeln har på senare åren aftagit, sannolikt i anledning deraf, att i länets alla socknar med undantag af Sorsele numera finnas flere eller färre personer, som med behörigt tillstånd idka *handel* i öppen bod med de i Handelsordningen medgifna varor och till hvilka personer den närmast boende allmogen afyttrar sina produkter, antingen emot kontant betalning eller i utbyte mot de handelsvaror, deraf den är i större eller mindre behof.

Hvad särskildt Lappmarkerna beträffar, genomresas de höst- och vintertiderna af personer, tillhörande allmogeklassen i detta och Wester-Norrlands län, de der utom och före marknaderna i stor mängd uppköpa ortens produkter af fogel, renkött, talg, renhudar m. m. Om ock någon fördel tillskyndas allmogen genom den täflan i varupriser, som uppkommit emellan städernes köpmän och dem, som å landet handla i öppen bod, vill det dock synas, som nyttan för orten af dessa så kallade landthandlandes verksamhet vore ganska tvivelaktig, enär genom dem en mängd öfverflödsvaror och lyxartiklar, hvilka eljest ej så lätt skulle erhållas från de ofta långt aflägsna städerna, vid allmogens kyrkobesök helgtiderna och äfven deremellan föryttras och i landet kringspridas.

Samtorg finnes väl i Umeå stad, men inga bestämda torgdagar, varande dock tillförseln från angränsande landsbygd af matvaror, ved m. m. ganska riklig.

Gårdfarihandeln har härstädes i det närmaste upphört och utöfvas numera endast af en eller annan smideshandlande eller glasförsäljare från Eskilstuna och Småland.

I Umeå stad funnos vid 1860 års slut ett *minuterings-* och trenne *utskänkningsställen* för spirituosa, i Skellefteå stad funnos ett *minuterings-* och ett *utskänkningsställe*, samt å landet tvänne *utskänkningsställen*. Sammanlagda *minuterings-* och *utskänkningsafgifterna* bestego sig för nämnde år till 13,060 R:dr 50 öre R:mt, deraf en femtedel disponerats af länets hushållningssällskap och återstoden af kommunerna.

En följd deraf, att, såsom här ofvan är anfördt, penningetillgången inom länet under femårsperiodens senare hälft varit ganska god, har visat sig deruti, att *lagsökningarnes* antal minskats, på sätt af följande tabell inhemtas.

År 1856	ingåfvos	2,185	lagsökningar	och	utdömdes	38,119	R:dr R:mt
» 1857	d:o	4,086	d:o	d:o	143,592	»	»
» 1858	d:o	4,862	d:o	d:o	191,698	»	»
» 1859	d:o	3,065	d:o	d:o	135,546	»	»
» 1860	d:o	2,870	d:o	d:o	120,310	»	»

5. Kameralförhållanden.

Tab. N:o 10. Jemte åberopande af bilagde tabell N:o 10, i afseende å antalet af *hemman* och *lägenheter* på landet, jord och tomter i städerna m. m., får jag i underdånighet meddela, att under femårsperioden inga hemman inom länet blifvit ur ödesmål upptagne, att 117 *kronomybyggen* blifvit till anläggning beviljade, att 97 sådana ingått i skatt, att 323 kronolägenheter äro till skatte löste eller omförde, samt att 80 *hemmanskyfningar* och jordafsöndringar blifvit beviljade.

Tab. N:o 11. Enligt föreskrifvet formular upprättad uppgift om *laga skiften* m. m. i länet under åren 1856—1860 bifogas uti tabellen N:o 11.

Att, på sätt nämnde uppgift vid handen gifver, de sökta skiftenas antal år 1858 i betydlig mån understigit de föregående årens, härleder sig sannolikt af den förhöjning i arfvode för landtmäteri-förrättningar, som bestämdes genom Eders Kongl. Maj:ts förnyade nådiga Taxa på dylika förrättningar af den 12 Maj 1857, i förening möjligen dermed, att följderna af 1856 års missväxt då ännu till någon del kvarstodo. Som allmoggen likväl mer och mer lärt sig inse de stora fördelarne af skiftesförrättningarne, hvarigenom håg för jordbruket och jemväl i flere byalag större benägenhet för skogshushållning väckes och underhålles, enär hvarje jordägare i och med skiftes verkställande erhåller sin bestämda och i möjligaste mätto sammandragna ägolott, har ock antalet af de sökta skiftena under senare delen af femårsperioden åter uppgått ungefärligen till det förut vanliga, ehuru skiftesförrättningarne äro ganska kostsamma och betungande. Och hafva desamma, med få undantag, verkställts med behörig drift och skyndsamhet, hvilket desto mera är af vigt, som jorden under skiftesförrättningarne fortgång, då åtminstone en del skiftesdelägare äro osäkra om de komma att bibehållas vid förr innehafvande ägor, oftast skötes med mindre omsorg och intresse.

Under femårsperioden har *afvittringen* fortgått inom Bjurholms, Degerforss, Burträsk, Skellefteå och Tab. Litt. D. Umeå socknar, af hvilka de två förstnämnda äro slutligen afvittrade enligt utslag, som vunnit laga kraft. Statens kostnader för afvittringen under ifrågavarande år hafva utgjorts af de arfvoden och utgifter, som i nedanstående tab. Litt. D. äro upptagne.

I afseende å *socknekarteverket*, så hafva under besagde år beskrifningar och tabeller blifvit upprättade till kartorne öfver Degerforss och Umeå socknar samt Umeå stad, äfvensom beskrifning och tabell till karta öfver Burträsk socken samt karta med beskrifning öfver Nordmalings socken.

Tabellen Litt. E. å följande sida upptager de under femårsperioden årligen influtne *statsbidrag* från Tab. Litt. E. länet, folkskoleafgift m. m.

De jorden åliggande onera och besvär äro väl särdeles under missväxtår betungande, isynnerhet de kommunala utskylderna, och bland dem anses bidragen till fattigvård och väghållning på flera ställen tryckande, men, detta oaktadt, och derest ej missväxter inträffa, har den, som med ordentlighet och omsorg sköter sitt hemmansbruk, deraf sin fulla utkomst och bringar sig förr eller senare upp till välstånd. Att upptagare af nyhemman eller nybyggen vanligen en lång följd af år befinna sig i torftig belägenhet är en naturlig följd deraf, att de, i de flesta fall medellösa och försedda med familj, äro tvungna att i och för sin och de sinas bergning egna mera tid och arbete åt binärningar, såsom skogshygge, tjärubräkning m. m., än som låter förena sig med nybyggeslägenhetens uppodlande och bebyggande med erforderlig drift och raskhet. Utskylderna hafva emellertid under femårsperioden till största delen erlagts vid uppöfningstämorna och således få restantier förefunnits.

Tab. Litt. D.

Statsutgifter för afvittringen till

	Föredraganden.		Styresmannen.		Landtmätare.		Handtlångare.		Diverse ändamål.		Gode män.		Summa.	
	R:dr	R:mt	R:dr	R:mt	R:dr	R:mt	R:dr	R:mt	R:dr	R:mt	R:dr	R:mt	R:dr	R:mt
År 1856.....	—	—	1,000	—	6,750	—	1,116	25	133	31	1,304	71	10,304	37
» 1857.....	1,000	—	1,000	—	6,900	—	347	62	38	50	890	77	9,176	39
» 1858.....	1,000	—	2,000	—	10,891	68	1,559	90	99	50	1,756	90	16,307	98
» 1859.....	1,000	—	2,000	—	14,170	84	6,994	87	119	50	1,474	22	24,759	43
» 1860.....	1,000	—	2,000	—	14,170	84	4,416	98	235	55	1,225	61	23,048	98
Summa R:dr R:mt	4,000	—	8,000	—	52,853	36	14,435	62	626	36	6,652	21	83,597	55

6. Politi.

Sedan Trivialskolan i Umeå stad år 1858 blifvit förändrad till *högre Elementar-läroverk*, har ett nytt läroverkshus derstädes blifvit uppfördt enligt Kongl. Öfver-Intendents-Embetsritning och kostnadsförslag till belopp af 23,137 R:dr 25 öre R:mt, hvaraf Hernösands stifts byggnadskassa tillskjutit två tredjedelar och återstående tredjedelen utbetalts dels af staden med 5,081 R:dr 37 öre och dels af enskild person med 2,631 R:dr 5 öre. Vid 1860 års slut utgjorde lärarens antal 11 och lärjungarnes 144.

Att *Folkskolorna* inom länet, ehuru de i en och annan socken icke torde omfattas med den värma och det intresse de förtjena, likväl haft en välgörande verkan på det uppväxande slägtets bildning, tukt och ordningssinne, är utom allt tvifvel. I Lappmarken, der folkskolorna icke besökas af Lapparnas barn, finnas trenne *Missionsskolor*, deraf en i Lycksele, en i Stensele och en i Åsele, hvarest Lappska barn, till ett antal af omkring 18 i hvarje skola, erhålla fri undervisning, kost och kläder, hvarförutom i Lycksele jemväl finnes en på Skytteansk donation och bidrag af allmänna medel grundad skola, hvarest 6 Lappska barn åtnjuta undervisning och underhåll. Dessa i Lappmarken särskildt för Lapparnes barn inrättade skolor hafva med all säkerhet på ett verksamt sätt bidragit dertill, att Lapparne i bildning och sedlighet gått framåt.

Efter det Eders Kongl. Maj:t genom nådigt Bref den 1 Maj 1858 till understöd för en lägre *Landbruksskola* i den $\frac{3}{4}$ mil från Umeå stad belägna Yttertafle by anvisat ett årligt anslag af 4,000 R:dr R:mt, har länets Hushållningssällskap för ifrågavarande ändamål inköpt kronoskattehemmanen N:is 1, 2 och 3, tillsammans $\frac{3}{4}$ mantal i nämnde by, för en summa af 18,500 R:dr R:mt, men i följd af de reparationer och nybyggnader, som å lägenheten voro oundgängligen nödvändiga, innan skolan kunde sättas i gång, blef densamma icke öppnad förr än den 24 October 1859, då de ynglingar, som bland anmälde sökande ansetts af styrelsen lämpliga och antagits till läringar vid skolan med åtnjutande af kostnadsfritt underhåll och undervisning, sig derstädes inställde, jemte en betalande elev. Under år 1860 hafva 12 friläringar njutit under-

Tab. Litt. E.

Stats-

	Allmän bevilning.				Ständiga		
	Första Art.	Andra Art.	Tredje Art.	Summa.	Jordeboks- och hemmantals-ränta.	Kronotionde.	Afrad.
Kronohemman..... R.dr R:mt	538 60	612 32	— —	1,150 92	3,179 68	2,054 12	1,968 33
Militiæ- och Ecklesiastikboställen, Skolhemman..... » »	55 —	839 90	13 95	908 85	1,305 98	— —	— —
Krono-nybyggen och -torp med frihetsår..... » »	479 20	349 91	— —	829 11	— —	— —	— —
Kronolägenheter skattlagda efter Sawolaxska methoden..... » »	— —	1 28	— —	1 28	472 41	— —	— —
» hvarföre penninge- eller smörränta erlägges..... » »	— —	4 20	— —	4 20	410 16	— —	— —
Kronorenbetesland..... » »	— —	— —	— —	— —	168 87	— —	— —
Kronoskogar recognitions-..... » »	— —	138 19	— —	138 19	— —	— —	— —
Kronofisken..... » »	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —
Kronoskattehemman..... » »	5,009 20	7,073 88	— —	12,083 08	16,975 28	20,008 13	18,083 37
Torp, backstugor och andra lägenheter..... » »	245 20	24 46	— —	269 66	— —	— —	— —
Skattefisken..... » »	— —	15 —	— —	15 —	1,426 27	— —	— —
Mjöl- och sågqvarnar..... » »	140 —	1,153 04	— —	1,293 04	5,437 66	— —	— —
Ägare och arbetare dervid..... » »	189 40	528 50	— —	717 90	— —	— —	— —
Bergverk, bruk och fabriker..... » »	212 20	849 98	— —	1,062 18	— —	— —	— —
Frälsehemman..... » »	10 40	5 32	— —	15 72	2 75	51 12	— —
Diverse personer ej hörande till viss näring..... » »	1,246 80	2,852 77	28 06	4,127 63	— —	— —	— —
Summa R.dr R:mt	8,126 —	14,448 75	42 01	22,616 76	29,379 06	22,113 37	20,051 70

visning vid skolan, hvars lärare och tjänstepersonal består af en föreståndare och förste lärare, en underlärare, en slöjdare, hvilken sistnämnde sommartiden bestrider en rättares åliggande, samt en smed. Styrelsen för skolan utgöres tills vidare af Hushållningssällskapets förvaltningsutskott. Förutom ofvanberörde köpesumma för hemmanen och 500 R:dr R:mt för en sedermera ytterligare inköpt hemmansdel, eller $\frac{1}{2}$ mantal i Yttertafle, har Styrelsen i och för nämnde reparationer och nybyggnader utbetalt omkring 6,000 R:dr och för inventarier, bestående af boskap, redskap m. m., till 1860 års slut 6,000 R:dr. Kostnaden för aflöning af lärare och tjänstehjon, jemte utgifterna för hushållet uppgå årligen till omkring 8,800 R:dr. Skolans åbyggnader äro uti Allmänna Brandförsäkringsverket för byggnader å landet försäkrade till 8,000 R:dr R:mt. Oberäknadt det årliga statsanslaget af 4,000 R:dr och afkastningen af hemmanet och ladugården användas till bestridande af skolans utgifter största delen af Hushållningssällskapets inkomster, de der hufvudsakligen bestå uti de från Sällskapets ledamöter ingående årsafgifter, omkring 130 R:dr, samt andel i utskänkings- och minuteringsafgifterna, som för år 1860 besteg sig till 2,628 R:dr 98 öre. Dessutom har Eders Kongl. Maj:t ej allenast i nåder anvisat ett belopp af 4,000 R:dr, att användas till skolans iordningbringande och förseende med inventarier, utan jemväl genom nådigt Bref den 14 Februari 1860 tillåtit att Hushållningssällskapet i och för beredande af tillgång till bestridande af utgifter vid skolan, tills vidare får uppbära behållna räntan af den så kallade Arbets- och Korrektionshusfonden i länet, vid 1859 års slut uppgående till 15,002 R:dr, Direktionen för fondens förvaltning obetaget, att såsom försträckning och emot laga säkerhet åt Sällskapet öfverlemna kapitalet, hvilket ock på lån öfverlemnats till Sällskapet, emot inteckning i dess ägande, berörde fastighet. Den korta tid skolan varit i verksamhet gör, att dess inflytande på jordbruket och de närmast dermed sammanhängande näringarne föga kunnat visa sig. Emellertid kan man hysa grundad förhoppning, att skolan, åtminstone småningom och i en framtid, kommer att blifva länet till stor nytta.

Andra tillämpningsskolor finnas icke inom länet, ej heller sådana uppfostringsanstalter, som icke tillhöra folkskolornas klass.

bidrag.

räntor.			Arrende- medel.	Kostnad för rust- ning och rotering.	Clerecie-statens underhåll.				Folksko- leafgift.	Skjuts.	Väghåll- ning.	Diverse utgifter, onera och allmänna besvär.	Summa statsbidrag.														
Mantals- penningar.	Tionde och räntor af bruk och bergverk.	Summa.			Pastorers.	Kapella- ners.	Kyrkobe- tjening.	Summa.																			
447	75	7,649	88	3,369	71	11,174	83	1,691	47	1,856	87	14,722	67	2,084	70	3,195	22	5,904	03	7,885	46	45,962	59				
78	40	1,384	88	—	—	365	01	101	—	77	04	543	05	21	28	5	88	672	52	360	10	3,896	06				
399	—	399	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	344	60	—	—	—	—	349	12	1,921	83				
—	—	472	41	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	473	69				
—	—	410	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	414	36				
—	—	168	87	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	168	87				
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	138	19				
—	—	—	—	2,873	71	10	50	—	—	—	—	10	50	—	—	—	—	—	—	—	—	2,884	21				
4,316	—	59,382	78	30,612	89	39,976	93	10,097	99	8,047	77	58,122	69	3,600	84	13,518	27	27,030	43	30,495	37	234,846	35				
291	50	291	50	—	—	314	50	—	—	—	—	314	50	296	—	—	—	—	—	396	33	1,567	99				
—	—	1,426	27	—	—	48	75	—	—	—	—	48	75	—	—	—	—	—	—	—	—	1,490	02				
184	—	5,621	66	—	—	109	72	27	43	—	—	137	15	—	—	—	—	—	—	—	—	7,051	85				
252	40	252	40	—	—	18	75	6	25	—	—	25	—	189	40	—	—	—	—	93	50	1,278	20				
285	20	1,608	87	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,955	95				
8	50	62	37	—	—	105	—	121	50	33	75	174	75	—	—	45	—	70	50	100	50	573	84				
1,577	25	1,577	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	172	60	—	—	—	—	122	78	6,000	26				
7,840	—	1,608	87	80,993	00	2,873	71	34,087	60	52,139	99	11,957	89	10,000	68	74,099	06	6,709	42	16,764	37	33,677	48	39,803	16	311,624	26

I afseende å *rättsväsendet* och *fångvården* må anmärkas, att intet dödsstraff inom länet blifvit verkställt under femårsperioden och ganska få brott af grof beskaffenhet föröfvade. Flertalet af de fångar, som varit å Länsfängelset under perioden intagne, har bestått af sådana, som med fängelse vid vatten och bröd aftjenat ådömde böter för skogsåverkan. Såsom exempel härå må nämnas, att, under de fyra första månaderna af år 1859, 24 personer varit å Länsfängelset intagne för att medelst vatten och bröd aftjena böter för åverkan å kronoskog, till ett sammanlagdt bötesbelopp af öfver 19,000 R:dr, alla dessa personer, med undantag af tre, till ansvar dömda genom särskilda utslag och 15 till 28 dygns fängelse vid vatten och bröd, hvar för sig. Ehuru största fångantalet vanligen förekommer i början af året, och fångarnes antal under berörde del af år 1859 må hafva varit större än vanligt, kan man likväl af nämnde uppgift göra sig ett begrepp om den plundring, hvarför kronoskogarne äro utsatte; och ändock blifva en stor mängd, kanske största delen, af dylika förbrytelser ej bestraffade, emedan Jägeri- och Kronobetjeningens antal är för ringa, för att de vidsträckta markerna och allmanningarne skola kunna med noggrannhet bevakas och derå skeende olofliga afverkningar upptäckas och bevisas, helst som olofligt hygge eller tillgrepp af andras skog icke i allmänhet af allmogen anses vara någon egentligen vanhederlig förbrytelse, hvarför svårighet ofta möter för erhållande af vittnen, de der i åverkansmål villigt och fullständigt upplysa, hvad de hafva sig derom kunnigt.

En år 1858 för Westerbottens län öppnad *Filialbank*, med en teckningssumma af 750,000 R:dr R:mt, deraf 25 procent eller 187,500 R:dr äro af delägarne inbetalde, har med en från Rikets Ständers Bank erhållen försträckning af 562,500 R:dr, hvaraf tvätredjedelar såsom lån och en tredjedel såsom kreditiv, ganska verksamt bidragit till underlättande af penningarörelsen inom länet, eller kanske egentligen bland de i Umeå stad och södra delen af länet boende delägare och affärsmän.

Tab. N:o 12. Angående de tvenne inom länet befintliga *Sparbankerna* åberopas i underdånighet bilagde tabell N:o 12.

Förvaltningskostnaden för Umeå stads- och landsförsamlingars Sparbank utgjorde för år 1860: 100 R:dr R:mt; och i samma Sparbank erhålla delägare af allmogen och arbetsklassen fem procent å insatta penningar, men de öfriga endast 4½ procent. Af berörde uppgift visar sig, att de insatta och uttagna beloppen årligen betydligt varierat, troligen i följd af den större eller mindre penningetillgången, men, ehuru Sparbankernas Styrelser eller Direktioner åtnjuta fullkomligt förtroende, synes dock allmogen mindre allmänt, än man haft skäl förvänta, hittills hafva begagnat sig af tillfället att få sina små besparingar säkert utlånade och förräntade, hvartill orsaken till någon del torde böra sökas deri, att flertalet af allmogen är boende aflägsse från städerna, der Sparbankernas Direktioner hafva säte.

Sockne- eller distriktsmagasiner äro inrättade: 1. i Burträskes socken år 1849 genom ett på 10 år erhållet räntefritt undsättningslån af 812 R:dr 42 sk. B:ko, hvarför 80 tunnor säd inköptes, som genom förräntande år 1860 uppgått till 210 tunnor; 2. i Löfångers socken år 1847, med en genom undsättningslån bildad grundfond af 694 tunnor korn, hvilkas behållning år 1860 besteg sig till 1,024 tunnor; 3. i Nysätra socken, i hvilket magasin under åren 1847, 1848, 1849 och 1852 insatts i afräkning å socknens undsättnings-skuld 358 tunor korn, hvilka genom ränteinkomst vid 1860 års slut ökat sig till 400 tunnor; 4. i Bygdeå socken och 5. i Degerfors socken.

Tab. Litt. F. *Brandstodsbolag* för försäkring af fast och lös egendom finnes inrättadt dels för hela länet, hvarom närmare upplysning erhålles af motstående tab. Litt. F., dels ock särskildt för Skellefteå socken år 1848, i hvilket senare bolag försäkringsbeloppet vid 1860 års utgång utgjorde, för fast egendom 1,140,000 R:dr och för lös egendom, därför bolaget i början af sistnämnde år trädte i verksamhet, 472,000 R:dr R:mt. I länets Brandstodsbolag har större delen af allmogen i länets södra del och temligen allmänt i Lappmarken låtit försäkra sin fasta och lösa egendom.

I Skellefteå socken är bildad en såkallad "*Nödhjelpskassa*," med därför af Eders Kongl. Maj:t den 7 December 1840 för 10 år fastställt Reglemente, som den 15 Februari 1853 fastställdes för ytterligare 10 år,

till hvilken kassa tjenstehjon och åtskilliga andra personer, som ej innehafva jordbruk, årligen erlægga vissa bestämda afgifter, utgörande minst 4 sk. och högst 2 R:dr B:ko; varande nödhjelpskassans ändamål, att, utan sammanblandning med den allmänna fattigvården, i hårda år lemna understöd åt de medellösa inom socknen, hvilka deraf äro i behof och genom tillskott beredt sig dertill rättighet. Kassan hade vid 1860 års slut en tillgång af omkring 29,000 R:dr uti räntebärande, in-tecknade förbindelser.

Inom nedre delen af länet finnes vidare dels åtskilliga såkallade *Rotebesparingskassor*, hvilka, tillkomna genom årliga afgifter af rotefria hemmansdelar, tillhörande i knektehållet roterade hemman, äro afsedde till understöd åt de rotar, som under krig förlorat sina knektar, hvilka kassor hade vid slutet af år 1860 en sammanräknad tillgång af 36,127 R:dr R:mt, dels ock *Invalidbeväringsskassor*, som äro samlade för att bereda underhåll åt beväringssmanskap, som skadas under krig och åt deras enkor och barn.

En år 1844 i Umeå stad inrättad *Sjömanshuskassa*, för beredande af understöd åt behöfvande åldriga sjömän, deras enkor och barn, ägde vid 1860 års slut en tillgång af 13,201 R:dr 20 öre.

I Westerbottens län är ingen enskild sjukvårdsanstalt inrättad, utan finnes der endast ett *Länslasarett och kurhus*, med tolf sängplatser, jemte tvenne rum för sinnessvaga, dock kan sängplatsernas antal något ökas i mån af behof; och hafva, under femårsperioden, i medeltal 46 sjuke varit intagne å lasarettet och 20 å kurhuset. Inkomsterna hafva i medeltal utgjort 6,469 R:dr och utgifterna 4,093 R:dr.

Kurhusafgiften har utgått af hvarje mantalsskrifven person, med fyra skillingar B:ko för hvardera af åren 1856 och 1857, tre skillingar B:ko för år 1858, 13 öre för år 1859 och 15 öre för år 1860.

Fyra *Provinsialläkare* äro stationerade i länet, deraf en i Lappmarken, dessutom är vid Westerbottens Fältjägare-Corps anställd en Regementsläkare och af Umeå stad antagen och aflönad en särskild Stadsläkare. Behofvet af Läkare synes för närvarande, om svårare epidemier ej inträffa, vara fylldt, med undantag för Lappmarkerna, hvarest i anseende till deras stora vidd och svårigheten att der färdas en enda Läkare är otillräcklig.

Af samma anledning eller för länets stora omfång anses äfven en *Länsdjurläkare* icke vara tillfyllestgörande, desto mindre som allmogen i allmänhet har benägenhet att för botande af sjukdomar hos husdjuren anlita qvacksalvare och dertill nu ofta nog kan hafva anledning deraf, att Länsdjurläkaren är mycket aflägsse boende eller från hemmet borta på långa resor.

Barnmorskor, Vaccinatörer och Vaccinationsföreståndare finnas en eller flere i alla socknar. Fyra *Apothek* äro i länet inrättade.

Hvarje socken har visserligen sin *Sockenämnd*, men tvifvelaktigt är, huruvida flertalet af dessa Nämnder utveckla den verksamhet i afseende å förekommandet af smittosamma sjukdomars spridande bland människor och kreatur m. m., som med inrättandet af dem varit afsedd. I många socknar utgöres Nämnden nästan uteslutande af bönder, och ännu är bland allmogen intresset för kommunalangelägenheterna inom länet icke så stort, att ju det ej anses för ett onus att åtaga sig ett uppdrag, för hvilket ersättning ej är att påräkna.

Tab. Litt. F.

Försäkringar uti Brandstodsbolaget å landet.

	Antal delägare.	Försäkrings- och ansvarighetsbelopp R:dr R:mt.		Uttaxerade afgifter.				Antal brandskador.	Ersättningsbelopp. R:dr R:mt.	
		Åbyggnader.	Lösören.	För åbyggnader å 100 R:dr.	För lösören å 100 R:dr.					
År 1856	1,574	2,016,830	1,619,760	—	9	—	8	4	900	—
» 1857	1,731	2,228,360	1,782,640	—	4	—	9	2	435	—
» 1858	1,852	2,391,050	1,914,920	—	11	—	12	3	2,775	—
» 1859	1,869	2,588,700	2,068,290	—	7	—	7	4	2,430	—
» 1860	2,059	2,736,880	2,182,030	—	7	—	10	3	2,160	—

Tab. N:o 13. Jemte underdånigt åberopande af bilagde uppgift rörande *fattigvården* i Westerbottens län, tabellen N:o 13, får jag upplysa, att af de i länet befintliga fyra *fattighus* ett finnes i hvardera af Nordmalings och Burträsk socknar samt tvenne i Umeå stad, deraf det ena likväl egentligen är ett af enskild person skänkt, enkehus, der medellösa enkor och barn efter medlemmar af borgerskapet i staden erhålla fri bostad, men i intetdera af dessa stadens *fattighus* hafva under femårsperioden varit intagna *fattighjon*, som erhållit full försörjning. Med undantag af Skellefteå socken, der Ytterstforss bruksförsamling bildar ett särskildt *fattigvårdsdistrikt*, utgör hvarje socken ett *fattigvårdssamhälle* med gemensam *fattigvård* och styrelse, som gemenligen är uppdragen åt Socknenämnden. Ehuru *fattigvården*, på sätt antydt blifvit, är gemensam för hvarje socken, äro dock flere socknar indelade i vissa rotar, derå åldrige och orkeslösa personer äro till underhåll förlagde. Minderåriga barn, hvilkas vårdande hemma hos föräldrarne icke anses ändamålsenligt eller lämpligt, eller som sakna föräldrar, blifva vanligen till full försörjning utackorderade hos personer, kända för sedlig och ordentlig vandel. I Skellefteå socken äro för mindre arbetsföra personer, äfvensom för fattiga hushåll, de der sakna utväg att nödtorftigt försörja sig och de sina, inrättade vissa så kallade *distrikt*, der dem skall beredas passande arbete, hvilket kommer de underhållsskyldige till godo, hvaremot dessa skola ansvara, att sådana personer och hushåll icke lida brist på nödtorftigt uppehälle. Kostnaden för full försörjning är i Umeå socken, den enda, hvarifrån uppgift i berörde hänseende lemnats, beräknad till 125 R:dr pr år.

Att de fattiga i länet varda underhållna och försörjda är väl icke tvifvel underkastadt, helst som tiggeri inom länet är sällsynt, men i de större socknarne är ordnandet af *fattigvårdens* angelägenheter på ett fullt tillfredsställande sätt förenadt med många svårigheter, emedan den stora befolkningen och byarnes vidt spridda lägen gör det i allmänhet omöjligt för mer än en eller annan af *Fattigvårdsstyrelsens* ledamöter, att å hvart ställe känna förhållandena i afseende å behof af *fattigunderstöd* m. m.; och då hos dessa *Styrelsens* ledamöter ofta förefinnes likgiltighet för kommunalangelägenheter, åtminstone när dessa ej beröra eget intresse, har *Styrelsens* Ordförande, äfven om denne är lifvad af nit och omtanka för *fattigvårdens* angelägenheter, svårt att dem ombesörja med minsta möjliga kostnad och på ändamålsenligaste sätt.

Orsakerna dertill, att *fattigvårdsafgifterna* ökas, oaktadt de goda år och arbetsförtjenster, deraf befolkningen varit i åtnjutande, torde hufvudsakligen böra sökas dels deri, att jordbruket, ehuru i tilltagande, dock icke gått framåt till den grad man kunnat hoppas, dels deruti, att arbetsförtjensterna, egentligen härflytande från skogsafverkning, äro tillfälliga, och genom den lätthet de medföra till penningeinkomst föranleda till miss-hushållning och brist på håg för stadigare sysselsättning och antagande af årstjenst, hvarigenom en mängd krafter så väl af människor som dragare gå för jordbruket till spillo, dels ock i öfverdrifna lefnadsbehof, som vanligen äro en följd af omförmälde tillfälliga arbetsförtjenster och deraf ofta härflytande mer eller mindre vidsträckta resor inom orten och beröring med affärsmän och deras betjening, hvilkas lefnadsvanor så småningom antagas af den arbetande klassen.

Landskansliet i Umeå den 22 Maj 1862.

G. L. MUNTHE.

J. Cygnæus.

Magn. Huss.

Tab. No 1.

FOLKMÄNGD.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Å landsbygden.	Den 31 December enligt husförhörlängderne.			Enligt de mantalslängder, som upprättats vid slutet af motstående år.						Utskrifningsmanskaf.
				Hela folkmängden af			Deraf frie från mantalspengar.			
	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Ovinkön.	Summa.	
År 1856	36,826	38,124	74,950	29,353	30,769	60,122	15,736	16,523	32,259	2,258
» 1857	37,127	38,502	75,629	29,554	31,014	60,568	15,838	16,647	32,485	2,345
» 1858	38,047	39,335	77,382	29,951	31,479	61,430	16,653	17,583	34,236	2,473
» 1859	38,786	40,106	78,892	30,585	31,892	62,477	17,074	17,910	34,984	2,601
» 1860	39,067	40,209	79,276	31,355	32,805	64,160	17,457	19,349	36,806	2,601
I städerna.										
Umeå 1856	792	913	1,705	780	891	1,671	357	346	703	80
1857	819	924	1,743	800	924	1,724	365	372	737	85
1858	835	928	1,763	824	933	1,757	403	394	797	87
1859	848	967	1,815	841	938	1,779	406	403	809	92
1860	868	987	1,855	849	979	1,828	491	421	912	90
Skellefteå 1856	160	132	292	154	129	283	46	43	89	21
1857	142	132	274	163	137	300	51	42	93	37
1858	151	139	290	151	119	270	48	26	74	11
1859	167	164	331	159	153	312	62	52	114	17
1860	176	171	347	176	159	335	60	60	120	27
Summa i hela länet år 1860	40,111	41,367	81,478	32,380	33,943	66,323	18,008	19,830	37,838	2,718
				Mankön.	Qvinkön.	Summa.				
Af befolkningen i Lappmarken voro Lappar 1856				579.	622.	1,201.				
» » » » » 1857				570.	626.	1,196.				
» » » » » 1858				570.	625.	1,195.				
» » » » » 1859				566.	625.	1,191.				
» » » » » 1860				589.	678.	1,267.				
<i>Anmärkning.</i>										
Den i berättelsens text uppgifna folkmängden för år 1860: 80,365, är beräknad sålunda, att till de å landsbygden, enligt det ofvanstående, mantalskrifne: 64,160 blifvit tillagde: 16,205 personer, som enligt kyrkoböckerna skulle utgöra folkmängden i Lappmarkerna, hvarest ingen mantalskrifning äger rum. Då emellertid städernes folkmängd komme att öka summan till 82,528, är antagligt, att uti ofvanberörde tillägg äfven inberäknats stadsfolkmängden.										

Till Tab. N:is 2 och 3 om JORDBRUK och BOSKAPSSKÖTSEL hafva endast erhållits de uppgifter, som i berättelsens text under tab. Litt. A. blifvit meddelade.

Tab. N:o 4.

SKOGSHUSHÅLLNING.

1.		2.
Särskilde slag af skogar m. m.		Areal vid periodens slut.
Kongl. Maj:t och Kronan tillhörige och till Dess disposition indragne ännu ej afvittrade, hvadan deras areal ej kan uppgifvas.		
Boställens, Kyrkors, Läroverks och fromma stiftelsers:		Qvadrat-Ref.
Kyrkoherdebohlen i Umeå, Bygdeå, Nysätra, Löfånger, Burträsk och Skellefteå.....		16,385
Militieboställena Axla, Hedlunda, Bäckselslund, Selsberg, Fredriksberg och Strömnäs		11,785
Kungsgården Gran och donationsjorden till Umeå stad.....		1,259
Summa		29,429
Härads-allmänningar: Sockne-allmänningar: Ekeplanteringar: Mullbärsplanteringar: Andra skogsplanteringar: Flygsandsfält:		} finnas icke inom Westerbottens län.
<i>Anmärkingar:</i>		
Öfver prestebohlen i Nordmaling finnes ingen karta. Kyrkoherdebohlen i Wännäs, Bjurholm, Säfvar, Norsjö och Degerfors samt 2:ne kaplansboställen i Umeå socken, äfvensom Militieboställena Hartvigsgård, Bygdeborg, Thunberg, Nyborg och Strömsholm ligga i samfällighet med byagrannarnes oskiftade mark, hvadan skogsmarken för dessa boställen ej kan uppgifvas. Enahanda är förhållandet med Landshöfdinge-ladugårdshemmanet Teg. I afseende på afverkningsbelopp m. m. jfr tab. Litt. B. sidd. 6—7.		

Tab. N:o 5.

DÖDADE ROFDJUR.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.		12.		13.			
År.	Björnar.	Vargar.	Lodjur.	Jerfvar.	Räfvar.	Mårdar.	Hillrar och Hermeliner eller Lekatter.	Uttrar.	Skjalar.	Örnar.	Ufvar.	Ugglor.	Hökar.	Glador.	Falkar.	saft samt Bäfrar.	Belopp af utbetald belöning.
1856	13	16	6	41	482	70	678	55	1,084	59	43	364	158	55	20	14	—
1857	10	16	5	40	478	67	554	65	999	67	42	354	137	58	15	12	—
1858	11	23	7	48	567	116	761	76	1,163	85	64	427	224	50	82	10	—
1859	9	6	8	35	522	24	554	39	1,470	52	42	286	194	44	9	12	—
1860	16	6	3	41	600	52	527	39	1,498	74	48	360	233	43	10	19	—
Summa	59	67	29	205	2,649	329	3,074	274	6,214	337	239	1,791	946	250	136	67	—

Till tab. N:o 6, AF ROFDJUR DÖDADE HUSDJUR, har Landshöfdinge-Embetet ej varit i tillfälle att meddela några uppgifter.

Tab. No 7.

BERGVERK, BRUK, FABRIKER OCH MANUFAKTUR-INRÄTTNINGAR SAMT HANDTVERKERIER.

1.	2.								3.								4.									
	Bergverk, bruk, fabriker och manufaktur-inrättningar.																Handtverkerier.									
	Å landsbygden.								I städerna.								Å landsbygden.					I städerna.				Antal idkare till sjelf-försörjning.
	År 1860.	Ägare.		Mästare, arbetare och biträden af alla slag.				Antal verk och inrättningar.	Ägare.		Mästare, arbetare och biträden af alla slag.				Mästare.	Deras biträden af			Dessa arbets-biträden.	Mästare.	Deras biträden af					
Enskilde.		Bolag.	Öfver 15 års ålder.		Under 15 års ålder.		Enskilde.		Bolag.	Öfver 15 års ålder.		Under 15 års ålder.		Gesäller.		Läringar.	Andra arbetare.	Gesäller.			Läringar.	Andra arbetare.				
	m.	q.	m.	q.	m.	q.		m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.					
Bagare																				3	1	1		8		
Bleckslagare																				1				1		
Blockmakare																				1						
Bokbindare																				4	1	2				
Bundtmakare																				1						
Bjärskt ölbryggeri								2		2	16															
Carduansmakare																				4	2	1		2		
Färgerier	3	3						5	5		16				7		1	3								
Förfärdigare af skinnmössor																								1		
Garfverier	3	3						6	6		13				10											
Gjuteri	1		1	4																				1		
Glasbruk	2	2	1	55	11	33	24											1						2		
Guldsmeder																				5	5	3				
Gördelmakare																								1		
Harts-, terpentins- och limkokeri-fabrik	1		1	2																						
Hattmakare																				1				1		
Hofslagare																				2	1	2		2		
Instrumentmakare																				1	1					
Jernbruk med manufaktur-smiden	8	2	4	171	157	91	91				3															
Kakelugsmakare																		4						1		
Kardfabrik								1	1		3		1													
Kardmakare																								2		
Kopparslagare																				5	3	5				
Masugnar	3	1	1	50		4																				
Murare																								5		
Målare														1				3		3	1	2		11		
Mössmakare																				1						
Repslagare																		1		6	3					
Sadelmakare														1						1	1	1				
Skomakare	7	7												9	1	1		14		8	6	2		36		
Skräddare	8	8												11	2			9		9	5	3		25		
Smeder														2		1		9						25		
Snickare	1	1												4				6		4	1	1		17		
Sockerbagare																				1						
Spegelfabrik								1	1		3															
Svarfvare														1			1	1						2		
Tobaksfabrik								1	1		1		3													
Urmakare								2	2									1						6		
Vadmalsstamper	2	2		4																						
Ångbränneri																										
Summa	39	29	8	286	168	128	115	18	16	2	55		4		46	3	2	2	57		61	31	23	149		

Tab. N:o 8.

ALLMÄNNA VÄGAR, GÄSTGIFVERIER OCH SKJUTSNING, 1856—1860.

1.	2.				3.				4.				10.	5.		
	Längd i mil:				Kostnaden för				Antal gästgifverier vid periodens slut.	Antal årligen utgångne hästar						
	i det hela vid periodens slut.				fulländade nya vägar		förbättrade vägar			år.	för kung- och kron- och reservskjuts.	för gästgifveri-, håll- och reservskjuts.		för kungs- och kron- skjuts.		
	af de under perioden förbättrade.				af statsmedel.		af kommunens medel.									
Allmänna landsvägar.....	27 $\frac{1}{8}$	—	—	—	27 $\frac{1}{8}$	8,000	—	—	—	20	1856	24,112	228			
Häradsvägar.....	42 $\frac{1}{6}$	1 $\frac{1}{2}$	—	—	37 $\frac{1}{6}$	11,200	800	—	—	16	1857	23,044	171			
Socknevägar.....	93 $\frac{1}{6}$	3 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{1}{2}$	—	2	—	14,000	—	577	16	1858	22,592	879			
I städer.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1859	26,150	384			
Med införd skjutsentreprenad.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30	1860	23,490	301			

Tab. N:o 9.

SJÖFART OCH HANDEL, 1856—1860.

1.	2. Sjöfart.								3. Handel.																
	Fartyg och båtar begagnade								Gross-handlare.	Minut-handlare.	H a n d l a n d e														
	till inrikes sjöfart.				till utrikes sjöfart.						idkande både gross- och minut-handel.	enligt § 3 mom. 1 af Handelsordningen.	qvinnor enligt § 4 af Handelsordningen.	med in- och utländska varor.	med landtmanna- varor.	med egna tillverkningar.									
	Antal.	Låstetal.	Besättning.		Antal.	Låstetal.	Besättning.		Antal.								Husbönder.	Betjening.	Husbönder.	Betjening.	Husbönder.	Betjening.	Husbönder.	Betjening.	Husbönder.
Landsbygden.....			19	321,47			19	44	19	2,105,65	19	173	—	—	—	—									
Uppstaden Skellefteå.....	4	111,16	4	18	5	433,09	5	58	—	—	15	12	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	17	—
Sjö- och stapelstaden Umeå	15	332,14	15	28	29	3,862,03	29	198	—	—	45	22	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—

Tab. No 10, A.

HEMMAN OCH JORDLÄGENHETER Å LANDSBYGDEN ÅR 1860.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Hemman och jordlägenheter af alla slag efter olika natur, och enligt nya jordeboksordningen.	Hemman.			Antal			Uppskattningsvärde.
	Mantal.		Brukningsdelar.	jordtorp.	backstugor.	andra lägenheter.	
	Oförmedladt.	Förmedladt.					
Kronohemman ..... a)	212 $\frac{1728183}{8847300}$	—	—	—	—	—	608,805
Militieboställen	5 $\frac{3}{8}$	—	—	—	—	—	57,960
Ecklesiastikboställen ..... b)	13 $\frac{35}{8}$	—	—	—	—	—	94,790
Krononybyggen med frihetsår..... c)	—	—	—	—	—	1,018	253,590
Skolhemman..... d)	1	—	—	—	—	—	—
Kronotorp med frihetsår.....	—	—	—	—	—	35	650
Renbetesland, krono.....	—	—	—	—	—	160	—
Kronolägenheter, hvarför penning- eller smörränta erlägges.....	—	—	—	—	—	105	4,200
Under bruk med recognition upplåtna kronoskogar.....	—	—	—	—	—	—	3,920
Kronolägenheter skattlagde efter Sawolaxska skattläggningsmetoden.....	—	—	—	—	—	74	7,470
Utarrrenderade kronofisken	—	—	—	—	—	34	—
Kronoskattehemman..... e)	694 $\frac{16032}{8432}$	—	—	—	—	—	6,005,795
Af skattemanna eller boställsägare upparbetade torp och lägenheter utan särskild skatt och ränta.....	—	—	—	—	—	343	24,460
Backstugor	—	—	—	—	783	—	—
Skattefisken	—	—	—	—	—	150	17,300
Tullmjölkvarnar med sammanräknade 40 par stenar.....	—	—	—	—	—	18	49,450
Tullsågvarnar, grofbladiga.....	—	—	—	—	—	46	12,490
Dito finbladiga.....	—	—	—	—	—	37	1,131,690
Deraf 14 stycken med kaptimmer från Kronans skogar.	—	—	—	—	—	—	—
Husbehofsmjölqvarnar	—	—	—	—	—	1,368	—
Husbehofssågqvarnar.....	—	—	—	—	—	152	—
Glasbruk	—	—	—	—	—	2	70,000
Mindre färgerier	—	—	—	—	—	3	3,650
Kalkugnar.....	—	—	—	—	—	6	2,780
Stångjernsverk	—	—	—	—	—	7	536,050
Masugnar	—	—	—	—	—	4	
Fabriks- och andra inrättningar..... f)	—	—	—	—	—	5	1,500
Frälsehemman.....	2 $\frac{1}{4}$	—	—	—	—	—	21,520
Soldattorp till en del förfallna och obebodda.....	—	—	—	271	—	—	—
Brukningsdelarne i hela länet.....	—	—	6,831	—	—	—	—

Anmärkingar: a) 147 $\frac{1880}{880}$ mantal belägne inom Lappmarken hafva ej något uppskattningsvärde.
b) 3 $\frac{1}{4}$ mantal i Lappmarken.
c) 285 nybyggen i dito sakna uppskattningsvärde.
d) i Lappmarken.
e) 58 $\frac{5}{8}$ mantal i Lappmarken.
f) deraf 3 st. i Lappmarken.

Tab. N:o 10, B.

JORDOMRÅDE OCH EGENDOMAR I STÄDERNA ÅR 1860.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Tomter, jordar och lägenheter af alla slag.	Tomter.		Jordar.					Uppskattningsvärde.		
	Antal		Åker.	Äng.	Skog och beten m. m.	Summa jordareal.	Hem-mantal.	Af hus och tomter.		Summa.
	bebygde.	obebygde.						Af hus och tomter.	Af jordar.	
Umeå stad	196	6	Tunnl.d. 845	Tunnl.d. —	Tunnl.d. 788	Tunnl.d. 1,633	$\frac{1}{2}$	R:dr R:mt. 791,580	R:dr R:mt. 118,900	R:dr R:mt. 910,480
Skellefteå stad	38	82	83 $\frac{1}{4}$	—	—	83 $\frac{1}{4}$	—	255,270	—	255,270
Af inägorna till kronoskattehemmanen $\frac{3}{4}$ mantal N:is 6 och 8 i Norrböhle by i Skellefteå socken, hvilket med dertill hörande öfriga inskränkta inägor, äfvensom utmark, utgör stadens enda jordegendom	—	—	8 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{8}$	16 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{8}$	323 $\frac{3}{4}$	348 $\frac{3}{4}$	$\frac{3}{4}$	—	2,650	2,650

Anmärkingar.

Umeå stad: Jordar. Åkern är i vaxelbruk. Äng finnes ingen naturlig och ständigt växande. I skog och betesmark m. m. ingår äfven stadsplanen.

Skellefteå stad: Ofvannämnde hemman, å hvilka Skellefteå stad är anlagd, äro, likasom öfrige hemman i byn, under laga skifte och under N:o 6 lyder $\frac{1}{4}$ mantal, som äges af enskild person, från hvilket skattetal stadens hemman, hvarken till åker, äng, skog eller betesmark är lagligen skildt eller utbrutet.

Tab. N:o 11.

LAGA SKIFTEN M. M.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
År.	Sökta skiftens antal.	Fastställda skiften.							Arfvoden till landtmätare och gode män för laga skiften.	Hela beräknade utgiftsersättningen.
		Antal.	Skiftade mantal.		Skiftade ägor.					
			Oförmedlade.	Förmedlade.	Inrösnings-			Afrösningsjord.		
					åker.	äng.	odlingsmark.			
1856	16	6	9 $\frac{3}{8}$	—	5,135	10,802	1,764	94,114	12,961	10,972
1857	11	7	15	—	4,488	14,994	1,077	231,129	24,688	14,339
1858	4	14	14 $\frac{1}{2}$	—	16,811	15,445	5,763	190,418	23,338	19,327
1859	11	6	10 $\frac{5}{8}$	—	7,332	10,681	3,606	104,709	18,282	16,442
1860	12	3	9 $\frac{1}{2}$	—	3,194	9,020	877	92,549	16,034	12,865
Summa 1856—60	54	36	59 $\frac{1}{4}$	—	36,960	60,912	13,087	712,919	95,303	73,945

Tab. N:o 12.

SPARBANKER.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
Sparbankens benämning och stiftelseår.	Antal delägare.	Hela kapitaltillgången. R:dr R:mt.	Öfver-skott eller besparing öfver delägarnes andel.	A f d e l ä g a r n e									
				insatt belopp i R:dr R:mt.					uttaget belopp i R:dr R:mt.				
				Allt vid periodens slut.			1856.	1857.	1858.	1859.	1860.	1856.	1857.
Umeå stads och landsförsamlingars, stiftad 1854 i Maj	182	13,306 ⁴¹	140 ⁵⁰	3,210 ⁷⁰	1,787 ⁸⁰	1,559 ⁵⁰	2,328 ⁴²	1,515 ⁸⁷	1,050 ³³	1,218 ⁷⁵	949 ⁰²	343 ⁴⁴	201 ⁶²
Skellefteå sockens, stiftad 1853	189	30,641 ⁰⁶	614 ⁵⁰	6,807 ³⁷	1,745 ²⁹	605 [—]	4,272 ⁶³	8,994 ⁹⁸	4,610 ⁰⁶	4,518 [—]	9,337 ⁰⁶	2,647 ⁵²	4,231 ⁷⁶

Tab. N:o 13.

FATTIGVÅRDEN.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.		
År.	Fattigvården			Antal fattighus.	Antal fattighjon, som erhållit full försörjning.								Antal af fattigvården understödde, som ej fått full försörjning.		Fattigvårdens									
	Gemensam för hela samhället.	delad på nedanstående antal rotar eller kretsar.	Antal fattighus.		Äldre personer vårdade				Barn vårdade i och utom fattighus.						Summa.		Summa af båda könen.		Inkomster.					Samtliga utgifter i och för fattigförsörjningen.
					i fattighus.		på annat sätt.		Summa.		Summa af båda könen.				Afkastning af egendom, kollektör m. m.	Personliga fattigvårdsbidrag.	Värdet af tillskott efter hemmental.	Ersättning		Summa. R:dr R:mt.				
					m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.						af statsmedel.	af annat fattigvårds-samhälle.					
1856...	—	—	4	4	13	108	187	144	154	256	354	610	841	890	1,731	6,863 ⁸⁰	4,253 ¹³	41,465 ⁹⁷	—	—	54,942 ⁹⁰	54,482 ¹⁵		
1857...	—	—	4	3	13	118	204	157	149	278	366	644	1,001	1,136	2,137	8,402 ⁸²	5,260 ⁵¹	42,847 ⁵⁷	—	700	63,406 ⁷⁴	64,534 ⁰²		
1858...	—	—	4	3	12	109	196	165	164	277	372	649	775	996	1,751	9,197 ⁵¹	5,253 ⁶⁰	39,478 ⁹³	—	—	54,800 ¹⁰	53,884 ³¹		
1859...	—	—	4	3	12	116	198	162	151	281	361	642	837	994	1,831	9,333 ⁷⁸	4,181 ⁵³	40,915 ³³	—	—	56,250 ⁶⁴	55,559 ⁰¹		
1860...	—	—	4	4	14	126	200	167	160	297	374	671	925	1,119	2,044	8,893 ⁷⁵	5,382 ⁵⁸	41,858 ²⁸	—	—	58,510 ⁶¹	58,171 ⁰³		

